

Yone

(Da:i Sia: - John; Modu - Ioane; Bisini - Jon)

Hidadea Sia:

Gode Sia: Ida:iwane Gala, Yesu Ea ado ba:su dunu Yone dedei, da Gode Ea Sia:dafa ninima olelesa. Gode Ea Sia: (Yesu) E da osobo bagade dunu hamone, ninia osobo bagade dunu fi amo ganodini esalu. Musa: balofede dunu da Me-saia (Gode Egefedafa) amo da osobo bagadega misunu olelei. E da osobo bagade dunuma "Gaga:su" dunu esalumu, Ea sia: dafawaneyale dawa:su dunu da eso huluane mae bogole Fifi Ahoanusu hou lamu, amo Yone da ea dedei idisu dunu huluane, ilia amo sia: dafawaneyale dawa:ma:ne, dedei dagoi. Hidadea sia: da Yesu da Gode Ea Sia:dafa dunu hamoi olelesa. Amalalu, gasa bagade musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu Yesu Ea hamoiba:le, Yesu da musa: olelei Gaga:su, Gode Egefedafa, Yone ea dedei da ninima olelesa. Dunu mogili, ilia Yesu Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, Ema fa:no bobogei. Be eno da dafawaneyale dawa:mu higa:iba:le, Ema ha laiwane esalu-amo sia: dedei. Sia:alalo 13-17 Yesu Ea afugili lai amo gasi ganodini Ea asigi hou Ea ado ba:su dunu ilima olelesu. Ea bulufalegei damana bogomu gadeneiba:le, E da fidisu sia: amola hobe misunu hou, ilima olelei. Buga fa:no bega:, ninia Yesu Ea Fofada:su, Ea bogosu, Ea wa:legadosu, amola Ea ado ba:su dunu Ea da:i hodo bu ba:su, amo sia: dedei ba:sa.

Gode Ea dogolegele hahawane iasu (eso huluane Fifi Ahoanusu Yesu E gaguli misi), Yone buga da bagadewane olelesa. Amo hahawane iasu da dunu e da Yesu Ea A:silibu amoga bu lalelegesea, e da wahadafa mae bogole, Fifi Ahoanusu lai dagoi - asa hame - wahadafa lai. Yesu Hi fawane da Logodafa, Dafawanedafa Hou, amola Fifi Ahoanusudafa. Ninia eso huluane ba:sa liligi amola esalusu liligi amoga Yesu da fedege sia: olelesa. Hano, agi, hadigi, sibi, sibi ouligisu dunu, waini efe amola fage amola eno fedege sia: bagohame amo ganodini dedei diala.

Sia: dedei diala:-

- 1 Hidadea Sia:...Sia:alalo 1:1-18
- 2 Yone Ba:bodaise ea hou amola Yesu Ea
musa: Ado Ba:su Dunu...Sia:alalo 1:19-51
- 3 Yesu da Dunu Huluane Nabima:ne
Ea Sia: Olelei...Sia:alalo 2:1-12:50
- 4 Yelusaleme Moilai bai bagadega
Sia: Olelelalu, Yesu E Bogoi...Sia:alalo 13:1-
19:42
- 5 Yesu uhini Wa:legadole, Ea Fa:no
Bobogesu Dunu E Ba:ma:ne ilima
Misi...Sia:alalo 20:1-31
- 6 Fa:nodafa Sia:
Ga:lili Sogega bu Misi...Sia:alalo 21:1-25

Yone

Sia:dafa da Dunu Hu Hamosu

¹ Degabodafa, osobo bagade da hame hahamoi galu, amo esoha Gode Sia:dafa da esalu. E (Sia:dafa), amola Gode, da gilisili afadafa fawane esalu. Sia:dafa da Gode defele. ² Degabodafa

Sia:dafa amola Gode, Ela da gilisili esalu. ³ Sia:dafa da liligi huluanedafa hahamoi dagoi. E da hame hamoi ganiaba, liligi huluanedafa da hame ba:la:loba. ⁴ Sia:dafa da esalusu ea bai galu. Amo esalusu da osobo bagade dunu fifi asi gala ilima hadigi olelei. ⁵ Amo hadigi da gasi ganodini diga:i diala. Amo hadigi da gasiga dedebomu hamedesa.

⁶ *Gode da Ea sia: adole iasu dunu ea dio amo Yone, amo asunasi. ⁷ Dunu huluane ilia Gode Ea adosu nababeba:le, dafawaneyale dawa:ma:ne, Yone da hadigi ilima olelema:ne misi. ⁸ Yone da Hadigidafa hame galu. E da amo Hadigidafa olelela misi.

⁹ Amo hadigi da Hadigidafa. Hadigidafa da dunu huluane amo da osobo bagadega maha, ilima hadigi iaha.

¹⁰ Sia:dafa da osobo bagade ganodini esalu. Gode da Sia:dafa amoga osobo bagade hahamoi. Be osobo bagade dunu da Sia:dafa hame dawa:i galu. ¹¹ E da Ea fidafa dunu ilima misi, be Ea fidafa da Ea hou lalegagumu higasus. ¹² Be mogili ilia da Ea hou hanaiba:le, Ea hou lalegagui. Amalalu, ilia da Gode Ea mano hamoma:ne, E da ilima ilegei dagoi. ¹³ Osobo bagade hou hamobeba:le hame, ilia bu lalelegele Gode Ea mano hamoi. Osobo bagade dunu ea hamoiba:le, ilia hame lalelegei, be Gode Hi ilegeiba:le ilia da bu lalelegele, Gode Ea mano hamoi dagoi.

¹⁴ Sia:dafa da osobo bagade dunu ea hu lale, ninia osobo bagade fi amo ganodini esalu. Ea hou da hahawane dogolegele iasu amola

* 1:6: Ma:diu 3:1; Maga 1:4; Luge 3:1-2

dafawanedafa hou ba:su. Ea hadigi, amo Gode Egefedafa Ea hadigi defele, ninia ba:i dagoi.

¹⁵ Yone da Ea hou olelei. E da ha:giwane wele sia:i, “E da na misi amoga fa:no misi, be Ea hou da na hou baligisa! Na hame lalelegei esoga, E da esalu! Amo dunu Ea hou olelemusa: na sia:i!”

¹⁶ Ea hahawane dogolegele iasu hou da nabai bagadewane dialebeba:le, E ninima hahawane bagade iasu. Musa: ninia hahawane ba:i, be wali bu baligiliwane hahawane ba:sa. ¹⁷ Gode da Mousesema olelebeba:le, Ea Sema ninima iasu. Be Yesu Gelesu da hahawane dogolegele iasu, amola moloidafa hou, ninima olelei dagoi.

¹⁸ Osobo bagade dunu huluanedafa, da Gode hamedafa ba:su. Be Hina Gode Yesu, Hisu da Godedafa defele. Amola E da Gode dafulili lelebeba:le, Hi fawane da Gode Ea hou olelei dagoi.

*Yone Ba:bodaise ea Olelesu
(Ma:diu 3:1-12; Maga 1:1-8; Luge 3:1-18)*

¹⁹ Yu fi ouligisu dunu Yelusaleme moilai bai bagadega esalu, ilia da gobelesalasu dunu amola Lifai dunu, amo Yone ea hou abodemusa: asunasi. Iliada Yonema amane adole ba:i, “Di da nowala:?”

²⁰ Yone da bu adole imunu hame hihi galu. E da moloiwane olelei, “Na da Mesaia hame!”

²¹ †Iliabu adole ba:i, “Amaiba:le, di da nowala: Di da Elaidiala:?”

Yone bu adole i, “Hame mabu!

“Iliano adole ba:i, “Di da Balofede dunudafala:?”

† 1:21: Ma:lagai 4:5; Mousesese ea Malasu 18:15,18

“Hame mabu!” e sia:i.

²² Iliia amane sia:i, “Amaiba:le, di da nowala:, amo ninima adoma. Ninia asunasi dunuma adole iasu gaguli masunu galebe. Dia hou da adi houla:?”

²³ †Be Yone bu adole ianoba, e da Aisaia ea sia: dedei olelei,

“Na da hafoga:i sogē, dunu hame esalebe sogē amo ganodini ahoana,

amane wele sia:nana,

‘Hina Gode da noga:iwane masa:ne, Ea logo moloiwane fodoma!’ ”

²⁴ Abodemusa: misi dunu (Fa:lisi fi dunu da ili asunasi), ²⁵ ilia da Yonema amane adole ba:i, “Di da Mesaia o Elaidia o Balofede dunu amo hame esalea, di da abuliba:le dunu hanoga fane salala:?”

²⁶ Yone da bu adole i, “Na da hanoga ba:bodaise hou hamosa. Be dilia gilisisu amo ganodini dunu dilia hame dawa: dunu da lela.

²⁷ E da na misi amoga fa:no maha. Be na da Ea emo salasu efe fadegamu amo defele hame ba:sa.

²⁸ Yone da Bedani sogē, (Yodane Hano gusu bega:) amoga hanoga fane salasu hou hamonanoba, amo hou huluane da ba:su.

Gode Ea Sibi Mano

²⁹ Golale hahabe, Yone da Yesu ema manebe ba:i. E amane sia:i, “Dilia ba:ma! Gode Ea Sibi Mano manebe goea. E da osobo bagade wadela:i hou huluane fadegale fasisa. ³⁰ Na

musa: sia:i, ‘E da na misi amoga fa:no misi, be Ea hou da na hou baligisa. Na hame lalelegei esoga, E da esalu.’ Na da amo dunu Ea hou

† 1:23: Aisaia 40:3

olelemusa:, amane sia:i. ³¹ Na da amo dunu hame dawa:i galu. Be na da amo misunu dunu Ea hou Isala:ili dunuma olelemusa:, hanoga fane salasu hamomusa: misi.”

³² Amalalu, Yone da ilima amane sia:i, “Na da Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala, dafe sio agoane muagado misini, Ea da:i hodo amoga aligila sa:i, ba:i dagoi. ³³ Na da amo da Gode Ea ilegei dunu hame dawa:i galu. Be musa: Gode da na hanoga fane salasu hawa: hamoma:ne, asula ahoanoba, E da nama amane olelei, ‘Di da Gode Ea A:silibu Hadigidafa dunu afadafa amoga aligila dalebe ba:mu. Amo Dunu da Na A:silibu Hadigidafa amoga ba:bodaise hamosa.’ ³⁴ Na da amo hou ba:i dagoi. Amola amo dunu da Gode Egefedafa na da dilima sia:sa!”

Yesu Ea Musa: Ado Ba:su Dunu Fi

³⁵ Eso afae aligili, Yone amola ea ado ba:su dunu aduna da gilisili lelu.

³⁶ Lelebeba:le, Yesu da baligili ahoanebe ba:i. Yone e amane sia:i, “Gode Ea Sibi Mano ahoanebe goea.”

³⁷ Amo sia: nababeba:le, ea ado ba:su dunu aduna da Yesuma fa:no bobogei.

³⁸ Yesu da delegili, ela da ema fa:no bobogelalebe ba:loba, elama amane adole ba:i, “Ali da adi hogosala:?” Ela bu adole ba:i, “La:bai (olelesu)! Dia golasu da habila:?”

³⁹ E bu adole i, “Ba:la misa!” (Amoha da eso baloga agoane). Amalalu, ela da Yesu E sigi asili, Ea golasu ba:i. Ili gilisili amo eso ganodini sia:dalu, gasi gadenenewane yolesi.

⁴⁰ Dunu afadafa ea dio amo A:dalu, e da Saimone Bida eya esalu. E da Yone ea sia: nabalu, Yesuma fa:no bobogei. ⁴¹ E da ea ola Saimone hogolala ba:beba:le, ema amane sia:i, “Ani da Mesaia (eno sia: Gelesu) ba:i dagoi.”

⁴² Amalalu, e da Saimone Yesuma oule misi.

Yesu da Saimone ba:beba:le, amane sia:i, “Dia dio da Saimone! Di da Yone egefe! Wali Na da dima Sifa:se dio asula.” (Sifa:se dio da Bida dio defele. Amo dawa:loma:ne sia: da `igi’.)

Yesu da Filibe amola Nada:na:iele elama, Ema Fa:no Bobogema:ne Sia:i

⁴³ Golale hahabe, Yesu da Ga:lili sogega masunu dawa:i galu. E da Filibe ba:beba:le, amane sia:i, “Na baligiga aligila misa.” ⁴⁴ (Filibe ea moilai dio amo Bedesa:ida. Amo moilaiga A:dalu amola Bida esalebe ba:i.) ⁴⁵ Filibe da hogolala, Nada:na:iele ba:i. E da ema amane sia:i, “Ninia da Dunu amo Ea hou Mousese da Sema buga ganodini dedei, amola balofede dunu, Ea hou dedei, amo dunu ninia ba:i dagoi. E da Yesu, Yousefe egefe. Ea moilai da Na:salede.”

⁴⁶ Nada:na:iele da amane sia:i, “Liligi ida:iwane gala da Na:salede moilaiga mahabela? Hame mabu!”

Be Filibe da bu adole i, “Ba:la misa!”

⁴⁷ Yesu da Nada:na:iele Ema manebe ba:beba:le, ea hou olelemusa: amane sia:i, “Isala:ili dunudafa da manebe goea. Amo dunu da ogogosu hame dawa:.”

⁴⁸ Nada:na:iele da Ema amane adole ba:i, “Na hou Dia habodane dawa:bela:?”

Yesu E bu adole i, “Filibe da dima hame misa:ne weloba,

Na da di figi ifa ea ougiha esalebe ba:i.”

⁴⁹ Nada:na:iele fofogadigili sia:i, “Olelesu! Di da Gode Egefedafa. Di da Isala:ili fi ilima Hina Bagadedafa esala.”

⁵⁰ Yesu E amane sia:i, “Di da figi ifa ea ougiha esalebe Na ba:i, amo fawane Na sia:beba:le di da Na hou dafawaneyale dawa:bela:? Amo hou bagadewane baligisu hou di da ba:mu.” ⁵¹ §E da ilima amane sia:i, “Na da dafawane dilima sia:sa! Dilia da Hebene logo doasibi ba:mu, amola Gode Ea a:igele dunu Gode Egefe amo da:iya, ilia gudu dalebe gado heda:lebe ba:mu.”

2

Ga:ina Moilaiga Uda Lasu Lolo Nasu

¹ Eso aduna aligili, Ga:ina moilai (Ga:lili so-gega) amo ganodini ilia uda lasu hou hamosu. Yesu Ea ame amoga misi esalu. ² Lolo nasu ouligisu dunu da Yesu, Ea ado ba:su dunu, ilima misa:ne sia:i dagoiba:le, ilia misi esalu. ³ Be waini hano huluane na dagoiba:le, Yesu Ea ame Ema amane sia:i, “Ilia waini huluane da na dagoiba:le ebelei.”

⁴ Be Yesu da bu adole i, “Na hawa: hamomu dia abuliba:le adosala:? Na ilegei eso da hame doaga:i.” ⁵ Yesu Ea:me da hawa: hamosu dunuma amane sia:i, “Ea adosea dilia hamoma!”

⁶ Yu dunu ilia lobo dodofesu hou sema bagade dialu. Amo hou hamoma:ne ofodo da gafeyale

gala dialu. Ofodo afae afae da hano100lidase (litres) agoane sogasalasea nabai ba:i. ⁷ Yesu da hawa: hamosu dunu ilima amane sia:i, “Amo ofodo gafeyale gala amoga hano sogasalawane, nabama!” Amalalu, ilia hano sogasalawane, ofodo da nabaidafa ba:i.

⁸ Amalalu, Yesu da ilima amane adole i, “Defea! Wali amo ofodoga hano dili, gaguli asili, lolo Nasu aowasu dunuma ima.” Ili da Ea sia:i defele hamoi.

⁹ Lolo Nasu ouligisu dunu da hano afadenene, bu waini hano hamoi, amo na ba:i. Waini da habidili misi, aowasu dunu da hame dawa:i (be hawa: hamosu dunu da hano dili iabeba:le dawa:i). Amalalu e da uda lamu dunuma amane wele sia:i, ¹⁰ “Dunu huluane da hidadea waini hano ida:iwane sagole, fa:no ilima misi dunu da bagadewane na dagoiba:le, ilia da wadela:i waini hano sagosa. Be dia hou da hisu. Di da fa:nodafa waini baligili ida:iwane gala ninima iaha!”

¹¹ Ga:ina moilai, Ga:lili soge ganodini, amoga Yesu da amo degabo gasa bagade musa: hame ba:su hou hamoi dagoi. E da Ea hadigi olelebeba:le, Ea ado ba:su dunu da Ea hou dafawaneyale dawa:i galu.

¹² *Amohaga fa:no, Yesu, Ea ame, Ea eya, amola Ea ado ba:su dunu, eso bagahame oualigimusa:, Gabena:iame moilaiga asi.

Yesu E Debolo Diasu Doga:i
(*Ma:diu 21:12-13; Maga 11:15-17; Luge 19:45-46*)

* 2:12: Ma:diu 4:13

¹³ †Baligisu Lolo Nasu gilisimu da gadeneiba:le, Yesu da Yelusaleme moilai bai bagadega asi.

¹⁴ Debolo Diasu ganodini, E da dunu ilia bula-magau, sibi, amola musuni bidi lalebe ba:i. Eno dunu ilia fafai amoga fili, muni afadenene iasu hou hamonanebe ba:i. ¹⁵ Amalalu, Yesu da efega fegasu hamone, ohe fi, bulamagau, amola sibi huluane gadili sefasi. E da muni bidi lasu dunu ilia fafai delegili fasili, ilia muni fage huluane gugudili fasi. ¹⁶ E da sio bidi lasu dunuma amane sia:i, “Sio huluane gadili gaguli masa! Na Ada ea diasu bidi lama:ne diasu agoane hamomu da defea hame! Yolesima!”

¹⁷ ‡Amalalu, Ea ado ba:su dunu da Gode Sia: Dedei amo bu dawa:i, amane, “Gode! Na dogo ganodini, Dia Diasu amoma asigi hou da lalu agoane nesa.”

¹⁸ Yu ouligisu dunu da Yesuma amane adole ba:i, “Di da abuliba:le amo hou hamonanebela:? Amo olelema:ne, di da adi dawa:digima:ne olelesu ninima olelema:bela:?” ¹⁹ §Yesu E bu adole i, “Dilia amo Debolo Diasu mugulusia, Na da eso udiana amoga bu hiougili dagomu.” ²⁰ Ilia da fofogadigili amane sia:i, “Ola! Musa: dunu ilia ode 46 agoanega amo diasu gagui galu. Di da habodane eso udiana amoga bu gaguma:bela:?”

²¹ Be Yesu da Debolo Diasu Ea hou hame olelei. E da Ea da:i hodo da diasu agoane sia:i. ²² Amaiba:le, fa:nowane, Yesu E bogole, bu wa:legadoloba, Ea fa:no bobogesu dunu da amo sia: bu dawa:i galu. Dawa:beba:le, ilia Gode Sia:

† 2:13: Gadili Asi 12:1-27 ‡ 2:17: Gesami Hea:su 69:9 § 2:19: Ma:diu 26:61, 27:40; Maga 14:58, 15:29

Dedei bu dawa:le, Yesu Ea sia:i dafawaneyale dawa:i.

*Yesu da Osobo Bagade Dunu Huluane Ilia Asigi
Dawa:su Dawa:i*

²³ Yesu da Baligisu Lolo Nasu amoha Yelusaleme moilai bai bagadega esaloba, dunu bagohame Ea gasa bagade dawa:digima:ne olelesu ba:beba:le, Ea hou dafawaneyale dawa:i. ²⁴ Be Yesu da osobo bagade dunu ilia hou huluane dawa:beba:le, ilia lalegagui hou dafawaneyale hame dawa:i. ²⁵ Eno dunu da osobo bagade dunu ilia hou Ema olelemu da hamedeidafa. Bai Hisu, enoga mae oleleiwane, liligi huluane osobo bagade dunu ilia dogo ganodini dialebe, dawa:i galu.

3

Yesu amola Nigoudimase,

¹ Amo esoha, Yu ouligisu dunu afae (Fa:lisi dunu) ea dio amo Nigoudimase, esalebe ba:i. ² E da gasia, wamowane Yesuma misini, amane sia:i, "La:bai (Olelesu)! Gode da hame fidi ganiaba, Dia da musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu hamonanebe amo hamomu da hamedela:loba. Amo ninia ba:beba:le, di da Godema asunasi olelesu dunu ninia dawa:." ³ Be Yesu da ema bu adole i, "Na dima dafawane sia:sa! Nowa dunu da bu hame lalelegesea, e da Gode Ea Hinadafa Hou hamedafa ba:mu." ⁴ Nigoudimase fofogadigili bu adole ba:i, "Abolebela:? Asigilai dunu da habodane bu lalelegema:bela:? E da

ame ea hagomo ganodini bu galuli amo bu lalelegema:bela:?”

⁵ Yesu E bu adole i, “Na da dima dafawane sia:sa. Dunu e da hanoga amola A:silibuga bu hame lalelegesea, e da Gode Ea Hinadafa Hou amoga heda:mu hamedei.

⁶ Dunu da eda amola eme, amoga ela hamoiba:le lalelegesea, e da da:i hodo fawane hamosa. Be A:silibu Hadigidafa amoga lalelegesea, e da a:silibuwane ahoanumu.

⁷ Dilia huluane da bu lalelegemu da defea, amo Na da sia:beba:le, mae fofogadigima.

⁸ Fo da hi hanaiba:le hi logoga ahoa. Fo da habodili misi, amola habodili masunu, di hame dawa:. Fo ea sia: fawane naba. Dunu ilia da Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amoga lalelegebeba:le, ilia hou da amo agoane ba:sa.”

⁹ Nigoudimase da bu fofogadigili amane adole ba:i, “Amo hou da habodane mahabela:?”

¹⁰ Yesu da bu adole i, “Defea! Di da mimogo olelesu dunu Isala:ili soge ganodini. Amaiba:le, di abuliba:le amo hou hame dawa:sala:?” ¹¹ Na da dafawane sia: dilima olelesa. Na dawa:su liligi, na siga ba:su liligi, amo fawane na dilima sia:ne iaha. Be dilia huluane amo sia:ne iasu nabimu higasa. ¹² Na da osobo bagade hou dilima olelebeba:le, dilia da dafawaneyale hame dawa:be. Amaiba:le, Na da Hebene hou dilima olelesea, dilia da habodane dafawaneyale dawa:ma:bela:? ¹³ Osobo bagade dunu da Hebene sogega hamedafa heda:su. Be Dunu Egefe, E da osobo bagadega gudu sa:i, Hi fawane da Hebene sogega esalebe dunu.

14 *Mousete da hemonega dunu hame esalebe hafoga:i wadela:i soge ganodini, sania balasiga hamoi amola ifaga gosagisili, gagua gadole, bugili, amo hou defele ilia da Dunu Egefe gagua gadomu. 15 Dunu huluane amo da Dunu Egefe Ea hou dafawaneyale dawa:sea, eso huluane Fifi Ahoanusu lama:ne, amo hou da doaga:mu.

16 Bai Gode da osobo bagade fifi asi gala hodole, ilima asigili, Egefe ilima i. Ea sia: dafawaneyale dawa:sea, lalegagusia, eso huluane mae bogole Fifi Ahoanumu.

17 Gode da osobo bagade dunu huluane ilima se imunusa: fofada:musa:, Egefe hame asunasi. Be dunu huluane gaga:musa:, E da Egefe asunasi dagoi.

18 Nowa dunu da Gode Egefe dafawaneyale dawa:sea, e da se imunusa: fofada:su hame ba:mu. Be nowa da dafawaneyale hame dawa:sea, e da Yesu Ea Dio dafawaneyale hame dawa:beba:le, se imunusa: fofada:su ba:mu.

19 Gode Ea fofada:su da agoane ba:sa. Hadigidafa da osobo bagadega doaga:i dagoi. Be dunu ilia hou da wadela:iba:le, ilia hadigi higale, gasi hanai galebe. 20 Nowa dunu da wadela:i hou hamosea, e da hadigi higabeba:le, hadigi amoga hame maha. Eno dunu da ea wadela:i hou ba:sa:besa:le, e da hadigiga hame maha. 21 Be ida:iwane, moloiwane hamosu dunu, ea hadigi da Godema hamoi amo olelemusa:, e da hadigi amoga maha.”

Yesu amola Yone

* 3:14: Idisu 21:9

²² Amalalu, Yesu amola Ea ado ba:su dunu, ilia da Yudia sogega asili, ouesalu, hanoga fane salasu hou hamonanu. ²³ Inone sogebi (amo da Sa:ilaime moilai gadenei) amoga Yone da ba:bodaise hou hamonanu. Bai amo sogebiga, hano bagohame dialebe ba:i. Dunu bagohame da ema doaga:beba:le, e da ili hanoga fane salasu. ²⁴ †(Amo esoha, Yone da se iasu diasu ganodini hame sali.)

²⁵ Yone ea ado ba:su dunu da Yu dunuma sia:ga gegei. Ili hanoga ulasu sema amoma dawa:beba:le, sia:ga gegei. ²⁶ Amalalu, ilia Yonema misini, amane sia:i, “Olelesu! Dunu amo da ali Yodane gusu bega: amoga esalu. Di da Ea hou ninima olelei. Amo da wali ba:bodaise hou hamonanebeba:le, dunu huluane da Ema ahoa!”

²⁷ Yone da bu adole i “Gode da osobo bagade dunuma hou hame olelei ganiaba, e da gasa bagade hou hame dawa:la:loba. ²⁸ ‡Na sia: dilia huluane nabi dagoi. Na amane sia:i, ‘Na da Mesaia hame be E bisili masa:ne, Gode da na asunasi. ²⁹ Uda da uda lamu dunu amo ea uda. Be uda lamu dunu ea na:iyado, e da uda lamu dunu ea sia: nababeba:le, hahawane ba:sa. Amaiba:le, na hahawane hou da nabaiwane diala. ³⁰ Ea mimogo hou da heda:le, amola na hou da gudu sa:imu da defea.”

Hebene amoganini Misi Dunu

³¹ Gadodafa amoga misi dunu da osobo bagade dunu huluane baligisa. Osobo bagade dunu da osobo bagadega esalebeba:le, osobo bagade hou

† 3:24: Ma:diu 14:3; Maga 6:17; Luge 3:19-20 ‡ 3:28: Yone 1:20

fawane sia: daha. Be Hebene sogega misi dunu da liligi huluane baligisa. ³² E da Ea ba:su amola Ea nabasu liligi olelesa. Be dunu huluane da Ea sia: hame lalegagusa. ³³ Be nowa dunu Ea sia: dafawane lalegagusia, amo dunu e da Gode Ea hou da dafawanedafa eno dunuma olelesa. ³⁴ Gode Ea asunasi dunu da Gode Ea sia: fawane olelesa. Bai Gode da Ea A:silibu nabaiwane Ema iaha. ³⁵ §Adadafa da Egefema asigiba:le, Ea gasa bagade hou huludafa Ema ia dagoi. ³⁶ Nowa da Gode Egefefe dafawaneyale dawa:sea, e da eso huluane Fifi Ahoanusu lai dagoi. Be nowa da Gode Egefefe Ea sia: hame nabawane hame hamosea, e da eso huluane Fifi Ahoanusu mae lale, Gode Ea ougi se iasu ba:mu agoai galebe!”

4

Yesu amola Samelia Uda

¹ Fa:lisi dunu ilia da nabi amo Yesu da fa:no bobogesu dunu hiougi amola amo hanoga fane salasi, amola ilia idi da Yonema hamoi ilia idi baligi dagoi. ² (Be Yesu Hi da dunu hanoga hame fane sanasi. Ea ado ba:su dunu ilia fawane hamosu).

³ Amaiba:le, eno dunu da Fa:lisi dunu ilia sia: dasu Yesuma olelebeba:le, E da Yudia soge yolesili, Ga:lili sogega asi. ⁴ E da Ga:lili sogega doaga:musa:, Samelia soge golili sa:i.

⁵ *Samelia soge ganodini ahoana, e da Saiga moilaiga doaga:i. Musa:, Ya:igobe ea bugili nasu sogebi amo moilai gadenene amo egefefe

§ 3:35: Ma:diu 11:27; Luge 10:22 * 4:5: Mui 33:19; Yosiua 24:32

Yousefema i dagoi. ⁶ Ya:igobe ea hano nasu uli dou da amo sogega dialu. Yesu da helebeba:le, uli dou gadenene esalu. Amoha da esomogoa galu.

⁷ Amalalu, Samelia uda da hano dimusa: misi. Yesu da ema amane sia: i, “Na manusa:, hano dili ima!” ⁸ (Yesu Ea ado ba:su dunu da ha:i manu bidi lamusa:, moilaiga asi dagoi ba:i.) ⁹ †Samelia uda da Yesuma bu adole i, “Di da Yu dunu be na da Samelia fi esala. Di da abuliba:le nama hano dili ima:ne adobela:?” (Bai Yu dunu ilia Samelia fi dunu ilia faigelei amoga manu da malei galu.)

¹⁰ Yesu E bu adole i, “Defea! Di da Gode Ea hahawane iasu hou, dima edegesu dunu Ea hou, amo dawa:loba, di da Ema edegela:loba. Adole ba:su ganiaba, E da dima esalalalusu hano ia:noba!”

¹¹ Uda da Yesuma bu adole i, “Hina! Hano da gelabo gudu sedagawane diala. Di da hano disu hameba:le, habodane esalalalusu hano dima:bela:? ¹² Ninia aowalali eda Ya:igobe da amo hano nasu uli dogoi ninima i. E, ea mano amola ea ohe fi huluane amoga dili mai. Di da Ya:igobe ea hou baligibela:?”

¹³ Yesu E bu adole i, “Nowa da amo hano dili nasea, e da bu hano hanamu.

¹⁴ Be nowa da Na hano dili iasu nasea, e da hobe gumiba:le, bu hano hame hanamu. Be hano ea dogo ganodini heda:lebeba:le, nawa:li agoane dalebeba:le, eso huluane mae bogole, Fifi Ahoanusu hou ema imunu.”

¹⁵ Amalalu, Samelia uda amane sia:i, “Na da bu hano hame hanama:ne, amola guiguda: hano bu mae dila misa:ne, amo hano nama dili ima.”

† 4:9: Esela 4:1-5; Nihemaia 4:1-2

¹⁶ Yesu E amane sia:i, “Digua guiguda: misa:ne sia:musa: masa. Amalu bu misa!”

¹⁷ Uda da amane sia:i, “Nagoa hame!”

Yesu E bu adole i, “Di da dafawane sia:i, di da digua hame.

¹⁸ Di da dunu biyale gala amoga lai galu., amola dunu e da waha di ali gilisili golabe, amo da digua hame. Di da dafawane sia:i!”

¹⁹ Uda da fofogadigili sia:i, “Hina! Na da wali ba:sa! Di da balofede dunu! ²⁰ Na Samelia aowalali fi dunu da amo goumia Godema nodone sia:ne gadosu. Be Yu dunu fi, ilia da Yelusaleme moilai bai bagadega fawane sia:ne gadosu hou da defea sia:sa.”

²¹ Yesu da ema bu adole i, “Na sia: nabima! Eso da misunu amoga dunu ilia amo goumia, amola Yelusaleme moilai bai bagadega Godema hame sia:ne gadomu.

²² Dilia Samelia dunu sia:ne gadosu da dilia hame dawa: liligi amoma sia:ne gadosa. Be Yu dunu fi amoga gaga:su hou da mabeba:le, ninia sia:ne gadosu houdafa dawa:.

²³ Be eso da misunu - hame! eso da doaga:i dagoi! Amo esoga dunu ilia da Gode Ea A:silibu amo Ea gasa lai dagoiba:le, amoga ilia Godema nodone sia:ne gadolalumu. Amo sia:ne gadosu hou Gode da hogoi helesa. ²⁴ Gode da a:silibu. Amaiba:le, nowa dunu e Godema nodone sia:ne gadomusa: dawa:sea, e da Gode Ea A:silibu Ea gasaga fawane sia:ne gadomu da defea.”

²⁵ Uda da Yesuma amane sia:i, “Na dawa:. Mesaia da hobeza Gode Ea hou huluane ninima olelela misunu.”

²⁶ Yesu E bu adole i, “Amo dunu da dima sia:daha da E. Nawane wea!”

²⁷ Amogaluwane, Yesu Ea ado ba:su dunu da bu misini, amo udama E da sia: dalebe ba:loba, ilia bagadewane fofogadigi. Be udama, “Di adi lama:bela:?” o Yesuma, “Di abuliba:le ema sia: dalula:?” amo ilia hame sia:i.

²⁸ Amalalu, amo uda da ea hano disu gaga yolesili, moilaiga buhagili, Saiga dunuma amane olelei, ²⁹ “Hadiga! Dunu E da na musa: hamoi huluane ba:beba:le, adosu. Amo ba:la misa! Ebeda! E da Mesaiala:?” ³⁰ Amalalu, dunu huluane moilai yolesili, Yesuma doaga:musa: asi.

³¹ Be amoha Yesu Ea ado ba:su dunu da Yesuma sia: amane adolalebe ba:i, “Olelesu! Ha:i manu moma!”

³² Be Yesu bu adole i, “Na da ha:i manu dilia hame dawa: liligi amo diala.”

³³ Amalalu, Ea ado ba:su dunu da gilisili sia: dasu, “Amabela:? Eno dunu da Ema ha:i manu gaguli misibela:?”

³⁴ Be Yesu E amane sia:i, “Na ha:i manudafa da Na Asunasisu Dunu Ea hanai liligi., amo hawa: hamosu E da nama i, amo dagomusa:. Na ha:i manu da agoane galebe.

³⁵ Dilia da agoane sia:sa, `Oubi biyaduyale aligili, ha:i manu yoiba:le faimu. Be na agoane sia:sa, `Ha:i manu bugi noga:le ba:ma. Huluane da wahadafa yoiba:le, wahadafa faimu da defea.

³⁶ Nowa dunu da yoi liligi faisia, e da bidi lale, ea fai liligi da eso huluane Fifi Ahoanusu ba:mu. Amaiba:le, bugi dunu amola faisu dunu, da gilisili hahawane ganumu. ³⁷ Musa:, sia: dedei da dafawane, amane, `Dunu afadafa da

ha:i manu bugisa. Eno da ha:i manu fais. ³⁸ Na da dilia ifabi amo ganodini dilia hame hamosu amoga ha:i manu faimusa:, asunasi. Amo ifabi ganodini, eno dunu ilia hawa: hamoi dagoiba:le, dilia da ilia hawa: hamosu ea bidi lamu.”

³⁹ Saiga moilai esalebe Samelia dunu bagohame, uda ea sia: amo “Dunu e da na musa: hamoi huluane adosu,” amo sia: nababeba:le, ilia da Yesu Ea hou dafawaneyale dawa:i.

⁴⁰ Amaiba:le, Samelia dunu da Yesuma doaga:le, Yesu da Saiga moilaiga esaloma:ne, edegei. Amaiba:le, E da eso aduna ouesalu.

⁴¹ Amalalu, eno dunu bagohame da Ea sia: nababeba:le, Ea hou dafawaneyale dawa:i. ⁴² Iliā da Samelia udama amane sia:i, “Dia sia:beba:le hame, be Ea sia: ninia gega nababeba:le, wali dafawaneyale dawa:be. Dafawane! E da osobo bagade fifi asi gala dunu ilima Gaga:sudafa misi.”

Yesu da Gamane Ouligisu Dunu Egefe Uhinisi

⁴³ Yesu da eso aduna aligili, amo soge yolesili, Ga:lili sogega asi. ⁴⁴ †Yesu Hi da musa: sia:i galu, “Balofede dunu da ea moilai soge amo ganodini esalea, ea fi dunu da ea hou higasa.” ⁴⁵ §Be

Ga:lili dunu ilia da musa: Baligisu Lolo manusa:, Yelusaleme moilai bai bagadega ahoanoba, Ea gasa bagade hou E da amo esoha amogala hamobe ilia ba:i. Amaiba:le, E da bu Ga:lili moilaiga doaga:loba, ilia da E hahawane yosia:i.

⁴⁶ **Amalalu, Ga:ina moilai Ga:lili sogega (amo moilaiga Yesu da hano afadenene bu waini

† 4:44: Ma:diu 13:57; Maga 6:4; Luge 4:24 § 4:45: Yone 2:23

** 4:46: Yone 2:1-11

hano hamoi) amoga Yesu da buhagi. Amo moilaiga Gamane ouligisu dunu esalu. Egefe da Gabena:iame moilaiga oloi dialu. ⁴⁷ Yesu da Yudia soge yolesili bu Ga:lili sogega misi, amo sia: nababeba:le, Gamane ouligisu dunu da Yesuma doaga:le, E da Gabena:iame moilaiga egefe bogomuwane diala amo uhinisima:ne masa:ne, Yesuma adole ba:i. ⁴⁸ Yesu da ema amane sia:i, “Dilia huluane da musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu hame ba:sea, dilia da hamedafa dafawaneyale dawa:mu.”

⁴⁹ Gamane ouligisu da bu adole i, “Hina! Na mano da bogosa:besa:le, ania da ema gilisili masunu da defea.”

⁵⁰ Yesu da ema amane sia:i, “Masa! Diagofe da mae bogole esalumu!”

Amo dunu da Yesu Ea sia: dafawaneyale dawa:beba:le, asi. ⁵¹ Ea diasuga doaga:musa: logoga ahoanoba, ea hawa: hamosu dunu ema doaga:le, amane sia:i, “Diagofe da hame bogoi uhini esala.”

⁵² Amalalu egefe ea bu uhisu eso ilegei amo e da ilima adole ba:i. Iliu bu adole i, “Aya baloga eso bega:be galu, ea asugi fisi.” ⁵³ Amalalu, amogaluwane Yesu da amane sia:i, “Diagofe da mae bogole esalumu,” amo ea sia:i eda da bu dawa:i. Amalalu, amo dunu ea sosogo fi huluane da Yesu Ea hou lalegagui dagoi.

⁵⁴ Yesu da Yudia soge yolesili, Ga:lili amoga doaga:le, amo hamoi da musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu hou ageyaduyale gala Yesu E hamoi galu.

5

Bedeseda Hano Wayabo amoga Uhinisu Hou

¹ Fa:no, Yesu da Yelusaleme moilai bai bagadega, Gode Ea fi dunu Lolo Nasu gili-sisu amoga ba:la asi. ² Yelusaleme moilai bai bagadega, Sibi Logo Holei amo gadenene da hano wayabo galu. Sesei biyale gala da wayabo bega: dialu. Amo wayabo dio da Hibulu sia:ga “Bedeseda.” ³ Oloi dunu bagohame da amo sesei ganodini dialu. Mogili da si dofoi, mogili da emo gasuga:igi, eno da afoi. Hano da gafulumu:ne ilia ouesafulu. ⁴ Amo hano wayabo ea hou ilia agoane sia:su. Eso enoga, a:igele dunu da doaga:le, hano gafulumusa: bibiagosu. Hano bibiagole, nowa oloi dunu da bisili hano ganodini soagala:sea, ea oloi da uhibi ba:mu ⁵ Dunu afadafa da amo sogebi esalu. Ea oloi da hemonega, ode38agoane mui. ⁶ Yesu da amo oloi ba:beba:le, amo dunu da ode bagohame agoane dialebe E asigiwane dawa:i galu. E da ema amane sia:i, “Di da bu uhimu hanabela:?”

⁷ Oloi dunu da bu adole i, “Hina! Hano da bibiagosea, na hano ganodini sa:ima:ne fidisu dunu da hame galebe. Na da hanoa gudu masusa: dawa:sea, eno dunu ilia da bisili daha.”

⁸ Yesu da ema amane sia:i, “Di wa:legadole, dia debea gaguia gadole, gisa masa.”

⁹ Amalalu, mae aligili, amo dunu da uhini, ea debea gaguia gadole, gisa asi.

Amo esoha da Sa:bade eso. ¹⁰ *Amaiba:le, Yu ouligisu dunu ilia da amo oloi uhi dunuma

* 5:10: Nihemaia 13:19; Yelemaia 17:21

amane sia:i, “Wali da Sa:bade eso. Dia dehea gisa ahoabeba:le, di da ninia Sema wadela:sa.”

¹¹ E bu adole i, “Na oloi uhisu dunu da na dehea gisa masa:ne sia:i.”

¹² Ilia da ema adole ba:i, “Amo hou olelei dunu da nowa dunula:?”

¹³ Be amo dunu da ea oloi uhinisisu da Yesuyale hame dawa:i. Dunu bagohame amo so-gebi esalebeba:le, Yesu da hedolowane asiba:le, e da hame dawa:i.

¹⁴ Be fa:no, Yesu da amo dunu Debolo Diasu ganodini lelebe ba:i. Yesu da ema amane sia:i, “Di da wali uhi dagoi. Be eno wadela:i liligi dia musa: oloi baligiliwane dima doaga:sa:besa:le, wadela:i hou yolesima.”

¹⁵ Asili, amo dunu da Yu ouligisu dunuma olelei, “Dunu amo da na uhinisi da Yesu.”

¹⁶ Amalalu, Yesu da Sa:bade esoga dunu uhibiba:le, ilia da Yesu se nabima:ne Ema halasu.

¹⁷ Yesu da ilima bu adole i, “Na Ada da mae helefili hawa: hamonana. Na amolawane da hawa: hamoma:mu.”

¹⁸ Amo sia: nababeba:le, Yu ouligisu dunu da Yesu medomusa: logo baligiliwane hogoi helesu. E da Sa:bade eso Sema wadela:lesi. Be amo fawane hame, Gode da Ea Adadafa E da sia:beba:le, E amola Gode, Ela da defele E da sia:i dagoi.

Gode Egefe Ea Hina Hou

¹⁹ Amaiba:le, Yesu da ilima bu adole i, `Na dilima dafawane sia:sa. Gode Egefe da hisu hawa: hamomu hamedei. E da Eda Ea hawa: hamonanebe ba:beba:le, amo hawa: E da hamosa. Eda Ea hawa: hamosu defele, Egefe da hamosa.

²⁰ Eda da Egefema dogolegeiba:le, E da Ea hawa: hamosu Egefe Ema olelesa. Eno baligili hawa: hamosu E da Egefema olelemuba:le, dilia da fofogadigimu. ²¹ Eda da bogoi dunu uhini, ilima esalusu iaha, amo defele Egefe da Ea hanai defele ilima esalusu iaha.

²² Eda da dunuma fofada:su hou hame hamosa. E da fofada:su hou huluane Egefe Ema iaha.

²³ Dunu huluane ilia Edadafa Ema nodone sia:sa. Iliia da Egefedafa Ema nodone sia:musa:, Eda da Ema fofada:su hou i dagoi. Nowa da Egefedafa Ema nodone hame dawa:sea, e da Edadafa Ema nodone hame dawa:sa.

²⁴ Na da dilima dafawane sia:sa. Nowa da Na sia: nabasea amola Na Asunasisu Dunu amo Ea hou dafawaneyale dawa:sea, amo dunu da eso huluane Fifi Ahoanusu lai dagoi. E da se imunusa: fofada:su mae hamone, bogosu sogebi yolesili, degele, eso huluane Fifi Ahoanusu sogebi amoga doaga:i dagoi. ²⁵ Na da dilima dafawane sia:sa. Eso da doaga:mu. Hame! Eso da doaga:i dagoi. Amo esoha bogoi dunu da Gode Egefe Ea sia: nababeba:le, ilia bu uhini wa:legadomu. ²⁶ Edadafa da esalusu ea bai agoane diala. Amola Gode da hamobeba:le, Egefe da amo bai defele diala. ²⁷ Gode da Egefedafa amo Dunu Egefe hamoiba:le, Gode da fofada:su hou huluane amo hamoma:ne, Ema i dagoi. ²⁸ Amo hou amoma mae fofogadigima. Bogoi dunu huluane uli dogoi ganodini diala amo da Dunu Egefe ea sia: nabimu. Amo eso da ba:mu. ²⁹ †Ea sia: nababeba:le, ilia bogoi uli

† 5:29: Da:niele 12:2

dogoi yolesili, wa:legadomu. Noga:le hamosu dunu da wa:legadole Fifi Ahoanumu. Wadela:i hamosu dunu da wa:legadole, se iasu lama:ne, fofada:mu.

Yesu Ea Ba:su Dunu

³⁰ Na da Nisu hamedafa hamosa. Gode Ea adoi defele, amo fofada:su fawane Na hamosa. Na da Na hanai hame be Na Asunasisu Dunu Ea hanai asigi dawa:su liligi fawane Na da hamobeba:le, amo fofada:su hou da moloiwanedafa.

³¹ Na da Nisu Na hou olelesea, defea, na sia: da dafawane hame agoane ba:mu. ³² Be Na sia: dilia dafawaneyale dawa:ma:ne, eno dunu (Gode) da fofada:sa. Ea sia: da dafawane Na dawa:. ³³ †Dilia da adola ahoasu dunu Yonema asunasi dagoi. E da Na hou ilima moloiwane olelei. ³⁴ Be na hou osobo bagade ba:su dunu da olelemu, na da hame hanai. Be dilia Fifi Ahoanusu ba:ma:ne, amo sia: Na da sia:i dagoi. ³⁵ Yone da nenanusu gamali agoane galu. Dilia da ea hadigi ganodini fonobahadi hahawane esalu.

³⁶ Be Na olelesu da Yone ea ba:su olelei, amo baligi dagoi. Gode da Na hawa: hamosu Nama olelei dagoi. Amo hawa: hamosu da Na ada da Na asunasi, amo olelesa.

³⁷ §Na Ada da Na asunasiba:le, E da Na ba:su dunu esala. Dilia da Ea sia: hamedafa nabasu. Ea odagi dilia da hame ba:su. ³⁸ Dilia da Ea asunasi Dunu dafawaneyale hame dawa:beba:le, Ea sia: da dilia dogo ganodini hame sala. ³⁹ Dilia

† 5:33: Yone 1:19-27; 3:27-30 § 5:37: Ma:diu 3:17; Maga 1:11; Luge 3:22

da Fifi Ahoanusu lamusa: Gode Sia: Dedei idilala. Be amo sia: da Na hou fawane olelesa.

⁴⁰ Be dilia da eso huluane Fifi Ahoanusu Nama edegemu higasa. ⁴¹ Na da osobo bagade dunu ilia nodosu hame hogosa. ⁴² Be Na da dilia hou dawa:. Na dawa:loba, dilia dogo ganodini Godema asigi hou da hamedafa gala. ⁴³ Na da Na Ada Ea adoiba:le misi, be dilia da Na hou dafawaneyale hame dawa:sa. Be eno dunu hi fawane hanaiba:le masea, amo dilia da hawane ba:mu. ⁴⁴ Dunu eno ilia dilima nodone sia:ma:ne, dilia hanaiwane hamosa. Be Gode da dilima nodone dawa:ma:ne, dilia da amo logo hame hogosa. Amaiba:le, dilia da Na hou habodane dafawaneyale dawa:ma:bela:? ⁴⁵ Na da dilia wadela:i houba:le, Na da Adama dili diliwaneya udidimu, amo mae dawa:ma. Dilia da Mousese ea hou dawa:beba:le, hamoma:beyale dawa:sa. Be Mousese, hi fawane da dilia wadela:i houba:le Godema fofada:mu.

⁴⁶ Mousese da Na hou olelemusa: dedeiba:le, dilia Mousese ea hou dafawanedafa dawa:i ganiaba, Na hou dafawaneyale dawa:la:loba. ⁴⁷ Be ea dedei dilia da dafawaneyale hame dawa:beba:le, dilia da Na sia: habodane dafawaneyale dawa:ma:bala?"

6

Yesu da Dunu 5000 agoane ilima Ha:i Manu Sagoi

(Ma:diu 14:13-21; Maga 6:30-44; Luge 9:10-17)

¹ Amalalu, Yesu da Ga:lili Hano Wayabo bagade (eno sia:sa Daibiliase Wayabo) dusagaiga degele asi. ² Dunu bagohame da Ea musa: hame

ba:su oloi uhinisu hou ba:i dagoiba:le, Ema fa:no bobogei. ³ Yesu da agoloba:le heda:le, E amola Ea ado ba:su dunu, gilisili esalu. ⁴ Baligisu Lolo Nasu eso da gadenene misunu galu.

⁵ Yesu da ba:le gagale, dunu bagohame Ema doaga:musa: manebe ba:i. E da Filibema amane adole ba:i, “Amo dunu huluane ilima ha:i manu ima:ne, ninia habodili bidi lama:bela:?” ⁶ (E da Filibema ado ba:musa:, amane sia:i. Be Yesu Hi da Ea fa:no hamomu dawa:i galu.)

⁷ Filibe bu adole i, “Ninia da silifa fage 200 agoane amoga ha:i manu bidi lasea, dunu gilisi da bagadeba:le, ha:i manu da fonobahadi ba:mu.”

⁸ Yesu Ea ado ba:su dunu eno, amo A:dalu (Saimone Bida eya) e amane sia:i, ⁹ “Goi fonobo da guiguda: esala. E da agi ga:gi biyale amola menabo aduna gagui gala. Be amo dunu huluane moma:ne, amo da defele hame ba:mu.”

¹⁰ Yesu da ilima amane sia:i, “Dunu huluane ilima fima:ne sia:ma.” (Amo sogebi gisi bagade dialu.) Amalalu dunu huluane fi galu. Dunu esalu da 5000 agoane. ¹¹ Yesu da agi ga:gi lale, Godema nodone sia:ne gadole, fifili, dunu huluane fi dialu ilima sagoi. Menabo sagoma:ne E defele hamoi. Ili da sadigia:i dagoi. ¹² Dunu da sadiba:le, Yesu da Ea ado ba:su dunu ilima amane sia:i, “Hame mai dialu ha:i manu gilisili lama. Ninia udigili ha:digimu da defea hame.” ¹³ Amalalu, huluane lale, amo musa: agi ga:gi biyale gala, dunu huluane ilia sadigia:iba:le, mogili hame mai dialu ha:i manu da daba fagoyale sali nabai amo lidi dagoi.

14 Dunu huluane da amo musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu Yesu E hamoi ba:beba:le, amane sia:i, “Dafawane! Musa: dunu da balofede dunu da misunu dedei. Amo da misi dagoi.” 15 Ilia da Yesu gasawane gagulaligili, E osobo bagade hina bagade dunu hamoma:ne dawa:i galu. Ilia hanai hou ba:loba, Yesu da yolesili, gumi sogega Hisu esalumusa: asi.

Yesu Mae Magufale, Hano Da:iya Lulu
(*Ma:diu 14:22-33; Maga 6:45-52*)

16 Daeya doaga:loba, Yesu Ea ado ba:su dunu da wayabo amoga doaga:le,

17 dusagai amoga fila heda:le, Gabena:iame moilaiga doaga:musa:, hano da:iya bila ahoanu. Yesu da ilima mae misiniwane, soge da gasi.

18 Amalalu, fo gasa bagade mabeba:le, hano da gafulubi ba:i.

19 Ado ba:su dunu da 6gilomida agoane sua:lalu, Yesu da mae magufale, hano da:iya ahoanu, dusagai gadenenewane manebe ba:i. Ilia bagadewane beda:i galu.

20 Yesu E amane sia:i, “Mae beda:ma! Goe da Nase!” 21 Ea sia: nababeba:le, ilia bu hahawane Ema fila heda:ma:ne sia:i. E fila heda:le, dusagai da mae aligili ilia musa: doaga:musa: ahoanu sogebi hano bega: doaga:i.

Dunu Huluane da Yesu Hogoi Helei

22 Golale hahabe, dunu huluane hano la:ididili mae degele esalu, dusagai afadafa da ilia bega: dialu ilia dawa:i galu. Yesu da mae fila heda:le, Ea ado ba:su dunu fawane fila heda:le asi, ilia dawa:i. 23 Be eno dunu bagohame, dusagai

eno iliga fila heda:le, Daibiliase soge yolesili, hano bega: misini, (amo sogebi Yesu da Godema nodone sia:ne gadole, ha:i manu E da dunu bagohame ilima sadima:ne sagoi) amo sogebi gadenenewane doaga:i. ²⁴ Yesu amola Ea ado ba:su dunu da amo sogebi hame esalebe, amo dunu huluane ba:loba, ilia amo misi dusagaiga ili fila heda:le, asili, Gabena:iame moilaiga Yesu hogomusa: asi.

Yesu da Esalalalusu Agidafa

²⁵ Hano bega: doaga:le, dunu huluane da Yesu hogole ba:loba, Ema amane sia:i, “Olelesu! Di da habogala guiguda: misila:?” ²⁶ Yesu E bu adole i, “Na dilima dafawane sia:sa. Dilia da Na musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu hamoi noga:le dawa:digiba:le Na hame hogosa. Be dilia da agi sadini mai dagoiba:le Na hogolala.

²⁷ Hedolo wadela:mu ha:i manu amo lama:ne, mae hawa: hamoma. Be ha:i manu mae dasale, Fifi Ahoanusu imunu liligi, amo lama:ne hawa: hamoma. Gode, Adadafa, da Dunu Egefe ilegei dagoiba:le:, Dunu Egefe da amo ha:i manu dilima imunu.”

²⁸ Amaiba:le, ilia da Ema adole ba:i, “Ninia da Gode Ea hanai hawa: hamomusa:, adi hamoma:bela:?”

²⁹ Yesu E bu adole i, “Gode Ea hawa: hamosu da agoane gala. Ea Asunasi Dunu amo Ea hou dafawaneyale dawa:ma! Amo da Gode Ea hawa: hamosu.”

³⁰ Iliya amane sia:i, “Ninia dafawaneyale dawa:ma:ne, Di da adi musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu hamoma:bela:? Di da

adi hamoma:bela:? ³¹ *Ninia aowalali da wadela:i ha:i manu hamedei soge amo ganodini ma:na nasu. Gode Sia: Dedei defele, 'E da muagado misi agi ilima i!' " ³² Yesu E amane sia:i, "Na dilima dafawane sia:sa. Mousesese ea dilima iasu da agidafa muagado misi hame. Na Ada da agidafa muagado misi dilima iaha. ³³ Bai Gode da dilima agidafa i, amola amo agidafa da Dunu. E da muagado misini, osobo bagade fi dunu ilima esalusu iaha."

³⁴ Ilia amane sia:i, "Hina! Amo agi ninima sagolaloma?"

³⁵ Yesu da bu adole i, "Na da Esalalalusu Agidafa. Nowa da Nama doaga:sea, e da ha:su hamedafa dawa:mu. Nowa da Na hou dafawaneyale dawa:sea, e da hano hame hanamu.

³⁶ Be Na da dilima sia:i, 'Dilia da Na hou bari dagoi, be dafawaneyale hame dawa:sa.' ³⁷ Dunu huluane amo Na Ada da Nama iaha, ilia da Nama doaga:mu. Nowa da Nama doaga:sea, amo Na da hamedafa sefasimu. ³⁸ Bai Na da Hebene sogega, Na hanai asigi dawa:su hamomusa: hame misi. Be Na asunasisu, Gode, amo Ea hanai asigi dawa:su hamomusa:, Na da misi dagoi. ³⁹ Gode Ea hanai asigi dawa:su da agoane. Dunu hulanedafa E da Nama iabe, amo Na da hamedafa yolesimu. Be soge wadela:mu eso amoga, Na da ili huluane wa:legadolesimu. ⁴⁰ Bai Na Ada da agoane hanai gala. Nowa dunu da Gode Eagofedafa Ea hou dafawaneyale dawa:sea, lalegagusia, huluane da Fifi Ahoanusu lamu.,

* **6:31:** Gadili Asi 16:4, 15; Gesami Hea:su 78:24

amola soge wadela:mu eso amoga Na da amo dunu wa:legadolesimu.”

⁴¹ Yesu da, “Na da agi muagado misi,” amo sia:beba:le, Yu dunu huluane da hihini egasu.

⁴² Ilia amane sia:i, “Amo dunu da nowala:? E da Yousefe ea mano Yesu fawane. Ea ada amola ame, ninia dawa:. E da abuliba:le muagado amoga sa:i sia:bela:?”

⁴³ Yesu da bu adole i. “Dilia gilisili egale mae sia:ma! ⁴⁴ Nowa dunu Gode da Nama hame hiougili iasea, amo dunu da Nama misunu hamedei ba:mu. Be nowa da Nama masea, Na da soge wadela:mu eso amoga e wa:legadolesimu.

⁴⁵ †Balofede dunu ilia musa: dedei diala agoane, ‘Gode da dunu huluanedafa ilima olelemu.’ Dafawane! Nowa da Na Ada Ea sia: noga:le nabasea, e da Nama maha. ⁴⁶ Bai dunu huluane ilia da Gode Ea odagi hame ba:i. Be Godema misi dunu, Na fawane da Adadafa ba:su.

⁴⁷ Na da dilima dafawane sia:sa! Nowa da dafawaneyale dawa:sea, e da Fifi Ahoanusu lai dagoi. ⁴⁸ Na da esalusu agi gala. ⁴⁹ Dilia aowalali fi dunu da hafoga:i soge amo ganodini ma:na sadini mai. Be ilia huluane da bogoi dagoi. ⁵⁰ Be muagado misi agi da hisu. Nowa da amo agi nasea, e da hame bogomu.

⁵¹ Na da Agi Esalebe agoane muagadonini guiguda: sa:i. Nowa da amo agi nasea, e da mae bogole, eso huluane esalalalumu. Agi Na da ema imunu liligi da Na hu. Amo da osobo bagade fi dunu ilia esaloma:ne, Na da iaaha.”

† 6:45: Aisaia 54:13

⁵² Amo sia: nababeba:le, dunu huluane ougiliwane sia:ga gegei, “Amo dunu da habodane ninia moma:ne Ea hu ninima ima:bela:?”

⁵³ Yesu da ilima amane sia:i, “Na dilima dafawane sia:sa. Dilia Dunu Egefe Ea hu hame nasea, amola Ea maga:me hame nasea, dilia da Fifi Ahoanusu hamedafa ba:mu.

⁵⁴ Be nowa da Na hu nasea amola Na maga:me nasea, e da eso huluane Fifi Ahoanusu lai dagoi. Amola Na da soqe wadela:mu eso amoga amo dunu esaloma:ne wa:legadolesimu. ⁵⁵ Bai Na hu da ha:i manudafa. Na maga:me da hano nasudafa.

⁵⁶ Nowa da Na hu nasea amola Na maga:me nasea, amo dunu da Na ganodini esalumu. Amola Na da ea da:i hodo ganodini esalumu.

⁵⁷ Adadafa esala da Na asunasi dagoi. E da esalebeba:le, Na da esala. Amo defele, nowa da Na da:i hodo nasea, Na da esalebeba:le, amo dunu da esalumu. ⁵⁸ Amaiba:le, noga:le dawa:ma! Na sia:i liligi da agidafa muagado misi. Dilia aowalali fi dunu da ma:na mai dagoi be huluane da fa:no bogoi. Nowa da Na sia:i agi agoane nasea, e da mae bogole eso huluane Fifi Ahoanumu.”

⁵⁹ Yesu da Gabena:iame sinagoge diasu ganodini, amo sia: huluane olelei.

Fifi Ahoanusu Sia:

⁶⁰ Yesu Ea fa:no bobogesu dunu, mogili bago-hame, amo sia: nababeba:le, amane sia:i, “Waiye! Amo olelesu da ga:nasi bagade. Nowa da nabima:bela:?”

⁶¹ Be Yesu da ilia wamolegei hihini sia: dasu dawa:i galu. E da ilima amane sia:i, “Amo sia: nababeba:le, dilia hihibala:? ⁶² Ebeda! Dilia da Dunu Egefe Ea musa: esalu sogebi amoga heda:lebe ba:sea, adi hamoma:bela:? ⁶³ Gode Ea A:silibu Hi fawane da esalusu iaha. Dunu ea gasa hou da hamedei galebe. Na sia: dilima sia:i, amo da Gode Ea A:silibu esalusu dilima ima:ne oule maha. ⁶⁴ Be mogili dilia dafawaneyale hame dawa:be.” (Dafawaneyale hame dawa:mu dunu, amola dunu afadafa da hobeia Ema hohonomu, amo Yesu da musa: dawa:i galu.) ⁶⁵ Amalalu, E amane sia:i, “Amaiba:le, Na Ada da logo hame fodosea, dunu da nama misunu logo hamedafa ba:mu, amo Na da dilima sia:i dagoi.”

⁶⁶ Amo sia: nababeba:le, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu bagohame sinidigili, bu Yesuma hame fa:no bobogei. ⁶⁷ Amalalu, Yesu da Ea ado ba:su dunu fagoyale gala ilima amane adole ba:i, “Dilia amola? Dilia, da Na yolema:bela:?”

⁶⁸ †Saimone Bida da bu adole i, “Hina! Ninia nowa dunuma masa:bela:? Disu da eso huluane Fifi Ahoanusu Sia: gagui gala. ⁶⁹ Amola wali ninia da dafawaneyale dawa:be. Di da Hadigi Ida:iwane Dunu. Amola Gode da Di ninima asunasi dagoi.”

⁷⁰ Yesu da bu adole i, “Dilia fagoyale gala, dilima Na da ilegei dagoi. Dafawanela:? Be dilia gilisisu amo ganodini afadafa da Sa:ida:ne dunu.” ⁷¹ Amo sia:beba:le, E da Yudase (Saimone Isaga:liode ea mano) ea hou olelei. Yudase da

† 6:68: Ma:diu 16:16; Maga 8:29; Luge 9:20

ado ba:su fagoyale ilia gilisisu ganodini esalu. Be e da Yesu fa:no hohonomu dawa:i.

7

Yesu Ea Eyalali

¹ Amalalu, Yesu da Ga:lili soge ganodini lalu. Yu ouligisu dunu da Yesu medole legemu logo hogoi helebeba:le, E da Yudia soge ganodini lalumu yolesiagai. ² *Yu dunu ilia Sogega Fasela Diasuga Lolo Nasu eso da gadenei ba:i. ³ Amaiba:le, Yesu Ea eyalali da Ema amane sia:i, “Amo soge yolesili, Yudia sogega masa! Dia fa:no bobogesu dunu Dia gasa bagade hawa: hamonanebe ba:ma:ne, Di masa! ⁴ Nowa dunu da ea hou huluane eno dunuma olelemusa: dawa:sea, e da ea hou hame wamolegesa. Di da amo hou hamobeba:le, osobo bagade dunu huluane ba:ma:ne olelema.” ⁵ Yesu Ea eyalali da Ea hou dafawaneyale hame dawa:beba:le, Ema amane sia:i.

⁶ Yesu da ilima amane sia:i, “Na ilegei eso da wali hame. Be dilima eso huluane da defele agoane diala. ⁷ Osobo bagade fi dunu da dilima higale hamomu hamedei. Be Na da osobo bagade fi dunu ilima ilia wadela:i hou olelebeba:le, ilia da Na higasa.

⁸ Dilia amo Lolo Nasu amoga heda:ma. Na ilegei eso da hame doaga:beba:le, Na da hame misunu.” ⁹ Amo sia:nanu, Yesu da Ga:lili sogega ouesalu.

* 7:2: Gobele Salasu 23:34; Mousese ea Malasu 16:13

Yesu da Sogega Fasela Diasuga Lolo Nasu amoga Asi

¹⁰ Yesu Ea eyalali da Lolo Nasu amoga asi dagoiba:le, Yesu da fa:no asi. Be E da wamowane doaga:musa: asi. ¹¹ Yu ouligisu dunu da Lolo Nasu amoga, Yesu hogolalu. “E da habila:?” ilia amane adole bai.

¹² Dunu bagohame da amo gilisisu ganodini bagadewane sadoga sia: dalu. Mogili, “E da dunu ida:iwane gala!” ilia da sia:su. Mogili, “E da dunu huluanema ogogosa!” ilia da sia:su. ¹³ Be ilia da Yu ouligisu dunu ilima beda:iba:le, ha:giwane hame, be udigili sadoga sia:su.

¹⁴ Lolo Nasu eso da dogoa mogili hamoi dagoi, mogili dialu, amo esoha Yesu da Debolo Diasuga doaga:le, Ea olelesu muni hamoi. ¹⁵ Ea sia: nababeba:le, Yu ouligisu dunu huluane da fofogadigi. Iliya amane sia:i, “Amo dunu da sugulu hame hamoiba:le, E da habodane asigi dawa:su bagadedafa ganabela:?”

¹⁶ Yesu E bu adole i, “Na olelei da Na olelesu hame. Gode da Na asunasiba:le, olelesu liligi da Gode Ea:.” ¹⁷ Nowa dunu da Gode Ea hanai liligi hamomusa: dawa:sea, Na adosu da Na hanai liligi hame be Gode Ea hanai liligi fawane, amo dunu da dawa:mu. ¹⁸ Nowa dunu da hi sia: fawane olelesea, e da hi logo fawane hahamomusa: dawa:. Be Na da Gode Ea hadigi hou olelemusa: hanaiba:le, Na hou da moloidafa, ogogosu hame dawa:. ¹⁹ Mousesese da dilima Sema huluane i dagoi. Dafawanela:? Be dilia da amo Sema nabawane hame hamosa. Dilia abuliba:le Na medomu logo hogoi helebela:?”

²⁰ Dunu bagohame Ema amane sia:i, “Fio liligi da Dia baligiga aligisa. Nowa da Di medomu logo hogosala:?”

²¹ Yesu E bu adole i, “Na da musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu afadafa hamoiba:le, dilia huluane da fofogadigi. ²² †Dilia dunu mano gad-
ofu damuni fasima:ne, Mousesese sia:i (be Mousesese hame, dilia aowalali fi dunu da amo hamoma:ne sia:i.). Amaiba:le, dilia Sa:bade esoga, goi ea gadofu damuni fasisa. ²³ ‡Dilia da Mousesese ea sema fisa:besa:le, Sa:bade esoga goi ea gadofu damuni fasisa. Amaiba:le, Na da Sa:bade esoga dunu dafawane uhibiba:le, dilia abuliba:le Nama ougibela:?”

²⁴ Osobo bagade dunu ilia da:i dabuagado ba:su amoga fofada:su yolele, houdafa amoga fofada:mu da defea.”

Yesu da Mesaiala:?

²⁵ Amoha Yelusaleme dunu mogili da amane sia:i, “Yu ouligisu dunu ilia da amo dunu medole legemusa: dawa:lala. ²⁶ Be E da hadigi ganodini dunu huluane nabima:ne sia:nana. Ea logo ilia hame hedofasa. Ebeda! E da Mesaiadafa ilia da dafawaneyale dawa:bela:?” ²⁷ Be hame! Mesaia da doaga:sea, E da amoganini misi soge ninia da hame dawa:mu. Be amo dunu Ea misi soge ninia huluane dawa:.”

²⁸ Yesu da Debolo Diasu ganodini olelelaloba, E da ha:giwane wele sia:i, “Na hou amola Na amoganini misi soge, dilia dafawane dawa:bela:?” Na da Na hanaiba:le hame misi. Na Asunasisu

† 7:22: Gobeles Salasu 12:3; Mui 17:10 ‡ 7:23: Yone 5:9

Dunu Gode da dafawanedafa. Be dilia da Gode hame dawa! ²⁹ Be Na da Gode dawa:. Na da Ema misi. Amola E da Na asunasi, amo Na dawa:!”

³⁰ Amalalu, Yesu ilia afugili gagumusa: dawa:i galu, be hamedei. Bai Ea ilegei eso da hame doaga:iba:le, gagulaligimu da hamedei. ³¹ Be dunu bagohame amo gilisisu ganodini, ilia da Ea hou dafawaneyale dawa:i galu. Iliamane sia:i, “Mesaia da doaga:sea, E da amo dunu Ea musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu hamoi amo baligima:bela:?”

Iliamane Debole Sosodo Aligisu Dunu Yesu Gagulaligima:ne, Asuna Asi

³² Fa:lisi dunu da dunu huluane ilia Yesu Ea hou sadoga sia:dabe nabi dagoi. Amaiba:le, ilia amola gobelesalasu ouligisu dunu, da Debole sosodo aligisu dunu, Yesu gagulaligima:ne, asunasi. ³³ Yesu E amane sia:i, “Na da dili gilisili fonobahadi fawane bu ouesalu, amalu asili Na Asunasisu Dunu Ema buhagimu. ³⁴ Diliamane da Na hogoi helele be hame ba:mu. Na masunu sogega diliamane masunu da hamedei.”

³⁵ Yu ouligisu dunu ilia gilisili sia: dasu, “Ninia hogole hame ba:mu E da sia:beba:le, E da habodili masa:bela:? E da Galigi moilai bai bagade, amo ganodini ninia fi dunu esala, amoga Galigi dunu olelela masa:bela:? ³⁶ Niniamane da hogole ba:loba hamedei E da sia:sa. Eamane masunu sogega niniamane masunu da hamedei E sia:sa. Amosia: da adibaila?”

Esalalalusu Hano Nawa:li

³⁷ ŠLolo Nasu dagomusa:, mimogo eso amoga, Yesu da wa:legadole, ha:giwane wele sia:i, “Nowa da hano hanai galea, Nama hano manusa: misa! ³⁸ **Gode Sia: Dedei da amane defele ba:mu, ‘Nowa da Na hou dafawaneyale dawa:sea, ea dogoga esalalalusu hano da nawa:li agoane a:imasunu!’ ” ³⁹ Yesu da amo sia:, dunu da Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, Gode Ea A:silibu lamu, amo hou olelemusa: sia:i. Be amo esoha, Yesu da Ea hadigi bu lama:ne hame wa:legadolisiba:le, Gode da Ea A:silibu amo osobo bagade dunu ilima hame i.

Dunu da Mogi

⁴⁰ Dunu gilisi amo ganodini, mogili Ea sia: nababeba:le amane sia:i, “Amo dunu da Balofededafa.” ⁴¹ Eno mogili amane sia:i, “E da Mesaia.”

Be eno ilia amane sia:i, “Mesaia da Ga:lili soge amoganini hame misunu.

⁴² ††Gode Sia: da agoane dedei diala. Mesaia da Da:ibidi ea fi amoga misini, Da:ibidi ea moilai Bedeleheme amo ganodini lalelegemu.”

⁴³ Amaiba:le, Yesu Ea houba:le, dunu gilisisu da mogi dagoi. ⁴⁴ Mogili Yesu ilia afugili gagu-laligimu dawa:i galu. Be ilia loboga hamedafa gagui.

Yu Fi Ouligisu Dunu Ilia Dafawaneyale Hame Dawa:i

⁴⁵ Debolo sosodo aligisu dunu, Yesu mae gagui-wane, buhagiba:le, gobelesalasu ouligisu dunu

Š 7:37: Gobelesalasu 23:36 ** 7:38: Isigiele 47:1; Segalaia 14:8 †† 7:42: 2 Sa:mieule 7:12; Maiga 5:2

amola Fa:lisi dunu, ilima amane adole ba:i, “Dilia da abuliba:le amo dunu hame oule misibala:?”
⁴⁶ Sosodo aligisu dunu da bu adole i, “Eno dunu da amo dunu Ea sia:i agoane hamedafa sia:su.”

⁴⁷ Fa:lisi dunu da ougili amane sia:i. “E da dilima amola ogogobela:? ⁴⁸ Adoma! Yu ouligisu dunu afadafa fawane ma Fa:lisi dunu afadafa fawane da Ea hou dafawaneyale dawa:bela:? Hame mabu! ⁴⁹ Be Ea sia: nabasu dunu huluane ilia da Mousesee ea Sema hame dawa:beba:le, Gode da ilima gagabusu aligima:ne ilegei dagoi!”

⁵⁰ ††Fa:lisi dunu afae ea dio amo Nigoudimase da goegami esalu. E da musa: Yesuma asi dunu. E da eno Fa:lisi dunuma amane sia:i, ⁵¹ “Ninia da dunu ema se iasu ima:ne fofada:musa: dawa:sea, ninia hidadea ea sia: nabalumu, ea wadela:i hou hamoi hidadea ba:mu, amo ninia Sema da agoane sia:sa. Udigili se iasu imunu da hamedei.”

⁵²⁻⁵³ Ilia ougili bu adole i, “Di amola da Ga:lili dunula:? Di da Gode Sia: Dedei hogoi helele, balofede dunu da Ga:lili soge amoga da misunu hamedafa ba:mu.”

8

Wadela:le Hamosu Uda

¹ Amalalu, dunu huluane da ilia diasuga asi. Be Yesu da Olife Goumiga asi.

² Hahabedafa, E da bu Debolo Diasuga misi. Dunu huluane Ema gilisila misini, E da fili, ilima sia: olelelalu. ³ Sema olelesu dunu amola Fa:lisi dunu, da uda amo da inia dunuma fi, ema fofada:musa: hiouginana misi. Ilia da amo uda,

†† 7:50: Yone 3:1-2

dunu ilia gilisisu midadi leloma:ne logei. ⁴ Ilia da Yesuma amane sia:i, “Olelesu! Ninia da amo uda wadela:i hou hamonanebe ba:i dagoi. ⁵ *Ninia Sema amo ganodini Mousesese da amane sia:i, ‘Dilia agoai wadela:i hamosu uda igiga medole legema!’ Dia da adi dawa:bela:?”

⁶ Ilia da amo sia: Yesu dafama:ne olelema:ne sia:i. Be E da beguduli, Ea lobo sogo amoga osoboa dedei.

⁷ Ilia Ema adole boba:sa lelebe ba:loba, Yesu da molole ilima amane sia:i, “Defea! Nowa dunu da wadela:i hou hamedafa hamoi galea, amo dunu da bisili amo uda bogoma:ne igiga gala:ma.” ⁸ Amalalu, E bu beguduli, osoboa bu dedei. ⁹ Amo sia: nababeba:le, ilia huluane afae afae, asigilai hidadea, eno fa:no, amo sogebi yolesili asi. Amalalu, Yesu Hisu amola wadela:i hamosu uda, ela fawane esalebe ba:i. ¹⁰ Yesu da molole, ema amane sia:i, “Ili da habila:? Dima se imunusa: fofada:su dunu esalabela:?”

¹¹ Uda da bu adole i, “Hina! Dunu da hamedafa.”

Yesu E amane sia:i, “Amaiba:le, Na, dima se imunusa: hame fofada:sa. Hahawane masa! Be wadela:i hou bu mae hamoma!”

Yesu da Osobo Bagadega Hadigi Diala

¹² †Yesu da bu Fa:lisi dunu ilima sia:i, “Na da osobo bagade Hadigi diala. Nowa da Nama fa:no bobogesea, e da gasi ganodini mae asili, Fifi Ahoanusu Hadigi ba:mu.”

* 8:5: Gobeles Salasu 20:10; Mousesese ea Malasu 22:22-24

† 8:12: Ma:diu 5:14; Yone 9:5

¹³ †Fa:lisi dunu da Ema amane sia:i, “Dia hou Disu olelebeba:le, dia sia: da dafawane hame.”

¹⁴ Yesu E bu adole i, “Nisu da Na hou olelesa. Be Na amoga misi soge amola Na masunu soge, Na dawa:beba:le, Na adosu da dafawane. Be dilia da Na misi soge amola Na masunu soge hamedafa dawa:. ¹⁵ Dilia da osobo bagade dunu defele dunu eno ilia hou abodele fofada:sa. Be Na da dunu ilia hou hamedafa abodele fofada:sa. ¹⁶ Be Na da abodele fofada:sea, Na abodele fofada:su da dafawane ba:mu. Bai Nisu da hame fofada:mu be Na Ada, E da Na asunasiba:le, Ani abodele fofada:mu. ¹⁷ §Dilia Sema da agoane dedei diala, ‘Ba:su dunu aduna da gilisili sia: afadafa fawane olelesea, elea sia: da dafawane dawa:ma.’ ¹⁸ Na Nisu da Na sia: da dafawane sia:sa! Amola Na Ada (E da Na asunasi) E da Na sia: da dafawane ilegele sia:sa.”

¹⁹ Iliya da Ema amane adole ba:i, “Dia Ada da habila:?”

Yesu E bu adole i, “Dilia da Na amola Na Ada, hamedafa dawa:. Dilia da Na dawa:i ganiaba, dilia da Na Ada amola dawa:la:loba.” ²⁰ Yesu da Debolo Diasuga, muni salasu gagili ligisisu sesei amo ganodini esalu, amo sia: huluane olelelalu. Be Ea ilegei eso da hame doaga:beba:le:, ilia da E hame afugili gagulaligi.

Dilia da Na Masunu Soge amoga Masunu Hamedei

²¹ Yesu da ilima bu sia:i, “Na da ga masunu. Dilia da Na hogoi helele, be dilia da wadela:i hou

† 8:13: Yone 5:31 § 8:17: Mousese ea Malasu 19:15

hame gogolema:ne olofoiwane bogomu. Dilia da Na masunu sogega masunu hamedei!”

²² Amalalu, Yu ouligisu dunu ilia amane sia:i, “Ea masunu sogega ninia masunu gogolei, E da sia:sa. Amo bai da E da Hi loboga Hi gobebe medole legema:bela:?”

²³ Yesu E bu adole i, “Dilia da osobo bagade guiguda: dunu. Be Na da muagado misi. Dilia da osobo bagade dunu, be Na da osobo bagade dunu hame. ²⁴ Amaiba:le, dilia wadela:i hou mae gogolema:ne olofolewane bogomu, amo Na da sia:i dagoi. ‘Na da Nisu’ adoi defele, dilia dafawaneyale hame dawa:sea, dilia wadela:i hou mae gogolema:ne olofolewane bogomu!”

²⁵ “Di da nowala:?” ilia da Ema adole ba:i. Yesu E bu adole i, “Na da dilima musa: adoi defele ‘Na da Nisu!’ ” ²⁶ Na da dilima diliwaneya udidimusa:, sia: bagade gala. Be Na Asunasisu Dunu Ea hou da dafawanedafa, amola Na da Ea Nama olelesu fawane, osobo bagade dunuma bu olelesa.

²⁷ Be Yesu da Adadafa Ea hou ilima olelei, amo ilia da hame dawa:i. ²⁸ Amaiba:le, E da ilima amane sia:i, “Dilia Dunu Egefe gaguia gadosea, ‘Na da Nisu’ amo Na adoi defele, amo dilia da dafawaneyale dawa:mu. Na da Na hou hame be Adadafa Ea olelei fawane Na olelesa, amo dilia da dawa:mu. ²⁹ Na Asunasisu Dunu da mae yolele Na fidilala. E da Na hamedafa yolemu. Bai Na da eso huluane E hahawane ba:ma:ne, hamonana.”

³⁰ Dunu bagohame amo Yesu Ea sia: nababeba:le, ilia da Ea hou lalagagui dagoi.

Udigili Hawa: Hamosu Dunu, amola Halegale Ahoanusu Dunu

³¹ Yesu da Ea hou dafawaneyale dawa:su dunu ilima amane sia:i, “Dilia da Na olelesu nabawane hamosea, dilia da Na fa:no bobogesu dunudafa esalumu. ³² Amasea dilia da dafawane hou dawa:mu., amola dafawane hou da dilia halegale ahoanoma:ne, dili se iasu diasu logo doasimu.”

³³ **Ilia bu adole i, “Ninia da A:ibalaha:me ea manoga fifi mana. Ninia se iasu udigili hawa: hamomu hame dawa:. Ninia se iasu diasu logo doasili, udigili hahawane ahoanumu, amo sia: bai da adi baila:?”

³⁴ Yesu da ilima amane sia:i, “Na dilima dafawane sia:sa! Wadela:i hamosu dunu da wadela:i hou amoma ea udigili hawa: hamosu dunu agoane. ³⁵ Udigili hawa: hamosu dunu da sosogo fi ganodini eso huluane esalumu hamedei. Be amo sosogo fi dunu mano lalelegei, amo da ea fidafa amo ganodini mae fisili, esalumu. ³⁶ Gofedafa da dili halegale masa:ne hamosea, dilia da dafawanedafa halegale ahoanumu. ³⁷ Dilia da A:ibalaha:me ea fi dunu amo Na dawa:. Be dilia da Na olelesu higabeba:le, Na medole legemu logo hogoi helesa. ³⁸ Na da Na Ada Ea olelei dilima olelesa. Be dilia da dilia ada ea olelei hamosa.” ³⁹ Ilia da Ema bu adole i, “Ninia ada da A:ibalaha:me!” Be Yesu E amane sia:i, “Dilia da A:ibalaha:me ea mano dafawane esala ganiaba, dilia da A:ibalaha:me ea hou defele hamola:loba. ⁴⁰ Na da Godema nabi dafawane sia: fawane dilima olelesu. Be dilia da Na medole legemusa: dawa:lala. A:ibalaha:me

** 8:33: Ma:diu 3:9; Luge 3:8

da agoane hou hamedafa hamosu. ⁴¹ Dilia da dilia ada ea hou defele hamosa.” Ilia bu adole i, “Gode Hisu fawane da ninia Ada - eno hame. Ninia da dafawane Gode Ea mano esala!”

⁴² Be Yesu E bu adole i, “Gode da dilia Eda dafawane esala ganiaba, Na da Godema guiguda: misiba:le, dilia da Nama asigila:loba. Na da Ni hanaiba:le hame, be E da asunasiba:le Na da misi dagoi. ⁴³ Dilia abuliba:le Na adosu hame dawa:bela:? Dilia da Na sia: nabimu higabeba:le, hame dawa:. ⁴⁴ Dili da dilia eda Sa:ida:ne amo ea mano esala. Dilia ada ea hanai asigi dawa:su liligi, amo dilia da hanai gala. E da musa: degabo medole legesu hou dawa:lalu. Ea dogo ganodini, dafawane hou hamedafa dialebeba:le, e da moloidafa hou hamomu gogolesa. E da ogogole sia:sea, e da ea houdafa fawane hamosa. Bai e da ogogosu dunu, amola fedege agoane, ogogosu hou huluane da ea manolali gala.

⁴⁵ Be Na da dafawane sia: fawane olelebeba:le, dilia da Na sia: dafawaneyale hame dawa:sa. ⁴⁶ Dilia da Na hou huluane abodesea, wadela:i hou hamedafa ba:mu. Na da dafawane sia: olelebeba:le, dilia abuliba:le dafawaneyale hame dawa:bela:? ⁴⁷ Nowa da Gode Ea fi ganodini esalea, e da Gode Ea sia: naba. Be dilia da Godema hame madelagiba:le, dilia da Ea sia: hamedafa naba.”

Yesu amola A:ibalaha:me

⁴⁸ Ilia da Yesuma amane adole ba:i, “Di da Samelia dunu, amola Fio liligi da Dia dogo ganodini aligila sa:i dagoi. Amo sia: ninia sia:beba:le, ninia dafawane sia:i! Dafawanela:?”

⁴⁹ Yesu E bu adole i, “Na da Fio liligi hame. Na da Na Adama nodosa. Be dilia da Nama hame nodosa. ⁵⁰ Na hadigi hou hidale gaguia gadomusa:, amo Na hame dawa:. Be eno Dunu da Na hadigi hou gaguia gadomusa: logo hogosa. Amo da Gode. E da Na fidima:ne fofoda:sa. ⁵¹ Na dilima dafawane sia:sa. Nowa da Na olelesu nabawane hamosea, e da bogosu hamedafa ba:mu.”

⁵² Ilia da Ema amane sia:i, “Defea! Wali ninia hananewane dawa:. Di da Fio liligi gala. A:ibalaha:me da bogoi dagoi, amola balofede dunu huluane, ilia bogoi. Be Di da nowa dunu da Dia olelesu nabasea hame bogomu amo ogogolewane olelesa. ⁵³ Ninia ada A:ibalaha:me da bogoi. Dia hou da A:ibalaha:me ea hou baligila:? Balofede dunu amola ilia bogoi. Di da nowa dunula:? Di da adi dawa:bela:?”

⁵⁴ Yesu E bu adole i, “Na da Na hou Ni fawane nodosa ganiaba, amo da bai hamedei ba:la:loba. Be Na Ada (amo da dilia Gode, dilia sia:sa) Hi fawane da Na hou nodone gaguia gadosa. ⁵⁵ Dilia da Gode hamedafa dawa:su. Be Na da E dawa:. Na da Gode hame dawa: sia:noba, Na da dili defele, ogogosu dunu esalala:loba. Be Na E dawa:, amola Ea sia: nabawane hamosa. ⁵⁶ Dilia eda A:ibalaha:me, e da Na misunu eso ba:mu amo dawa:beba:le, nodone dawa:i galu. Na misi eso, e da ba:lalu, hahawane bagade ba:i.”

⁵⁷ Ilia da Yesuma amane sia:i, “Dia lalelegele, ode50esalu, amoga hame doaga:i. Di da A:ibalaha:me ba:bela:?”

⁵⁸ Yesu E bu adole i, “Na da dilima dafawane sia:sa. A:ibalaha:me da hame lalelegeloba, amo esoga, `Na da Nisu’ amo Na adoi defele Na da

esalu.’ ⁵⁹ Amalalu, ilia da Yesu medomusa:, igi gagua gadoi. Be Yesu da wamoaligili, Debolo Diasu yolesili asi.

9

Yesu da Dunu Si Dofoiwane Lalelegei, Amo Uhinisi

¹ Yesu da logoga ahoanoba, dunu da musa: si dofoiwane lalelegei lelebe ba:i.

² Yesu Ea ado ba:su dunu da Ema amane adole ba:i, “Olelesu! Nowa ea wadela:i hou hamoiba:le, amo dunu da si dofoiwane lalelegebela:? Ea wadela:i houba:le o eda amola eme, ela wadela:i houba:le agoane ba:sala:?”

³ Yesu E bu adole i, “Amo si dofoi bai da ea, o eda amola ame ilia wadela:i hou hamoiba:le hame. Be bai da dunu eno ilia Gode Ea hadigi bagade hou ba:ma:ne, e da si dofoi.

⁴ Eso da diga:beba:le, Na Asunasisu Dunu Ea hawa: hamosu amo ninia hamomu da defea. Gasi da doaga:muba:le, hobe hawa: hamomu da hamedei ba:mu. ⁵ *Na da osobo bagadega esalea, Na da osobo bagade ea hadigi dialebe!”

⁶ Amo sia:nanu, Yesu da osoboga defo aduga:le, amo defo hano amola osobo bibiagone, fafu hamoi. E da amo fafu si dofoi dunu ea siga legei.

⁷ Yesu da ema amane sia:i, “Dia odagi dodofemusa:, Siloua:me wayaboga masa.” (Siloua:me dawa:loma:ne da Asuna Asi). Amalalu, amo dunu da asili, hanoga dodofelalu, ea si fadegaiwane buhagi.

* 9:5: Ma:diu 5:14; Yone 8:12

⁸ Amalalu, ea na:iyado dunu, amola dunu amo da e musa: edegemusa: lelebe ba:i, ilia amane adole ba:i, “Dunu da musa: logo bega: muni edegemusa: fibi, amo dunu da waha misi dunula:?”

⁹ Mogili ilia amane sia:i, “E da amo dunu!” Be eno ilia amane sia:i, “Amo dunu hame. Be ea ba:su da amo dunu ea ba:su defele.” Be musa: si dofoi dunu hisu amane sia:i, “Na da amo dunu.”

¹⁰ Ilia da ema amane sia:i, “Amaiba:le, di da habodane wali siga ba:sala:?”

¹¹ E bu adole i, “Dunu Ea dio amo Yesu, E da fafu hamone, na siga legele, na da Siloua:me wayabo na odagi dodofemusa: masa:ne sia:i. Na da asili, odagi dodofelalu, na da bu hahawane ba:i.”

¹² Ilia amane adole ba:i, “Amo dunu da habila:?” E bu adole i, “Na hame dawa:!”

Fa:lisi Dunu da Uhinisu Hou Bai Hogoi

¹³ Amalalu, ilia da musa: si dofoi dunu amo Fa:lisi dunu ilima oule asi. ¹⁴ Yesu da fafu hamone, si dofoi dunu ea si fadegai, amo eso da Sa:bade eso galu. ¹⁵ Amo dunu ea bu ba:su hou habodane lai, Fa:lisi dunu da ema bu adole ba:i. E da ilima amane sia:i, “E da na siga fafu legei. Na odagi na dodofelalu, waha hahawane ba:sa.”

¹⁶ Fa:lisi dunu mogili da amane sia:i, “Amo hamosu dunu da Godema hame misi. E da Sa:bade eso sema hame hamosu.” Be eno da amane sia:i, “Wadela:i hamosu dunu da musa: hame ba:su ilegei hou ninia waha ba:i, habodane hamoma:bela:?” Amaiba:le ilia asigi dawa:su hisu hisu hamoiba:le, mogi. ¹⁷ Amalalu, Fa:lisi dunu da amo dunuma bu adole ba:i, “Amo dunu

dia si fadegai di da sia:sa:. Amaiba:le, amo dunu da nowa dunula:?" E bu adole i, "E da balofede dunu."

¹⁸ Be Yu ouligisu dunu, ilia da amo dunu da musa: si dofoi galu dafawaneyale hame dawa:i. Amaiba:le ilia da ea eda, amola ame, ilima misa:ne sia:i. ¹⁹ Ili da elama amane sia:i. "Amo dunu da alia manola:? E da si dofoiwane lalelegei alia da sia:beba:le, e da wali abuliba:le bu ba:sala:?"

²⁰ Ea ada amola ame bu adole i, "E da ania mano ania dawa:. E da si dofoiwane lalelegei, ania dawa:. ²¹ Be e da habodane uhibala:? Nowa dunu da e uhibela:? amo ania hame dawa:. Ema adole ba:ma! E da asigilaiba:le bu adole imunusa: dawa:."

²² Ela da Yu ouligisu dunu ilima beda:iba:le amane sia:i. Bai Yu ouligisu dunu ilia musa: amane sia:i dagoi, "Nowa dunu da Yesu da Mesaia dafawaneyale dawa:be sia:sea, amo ninia da sinagoge diasuga fadegale sefasimu."

²³ Amaiba:le ea ada amola ame, amane sia:i, "E da asigilaiba:le, ema adole ba:ma."

²⁴ Fa:lisi dunu da musa: si dofoi dunu bu eno ilima misa:ne sia:i. Ili da ema amane sia:i, "Di da Gode Ea Dioba:le, dafawane sia: fawane sia:ma. Dia uhinisu dunu da wadela:i hamosu dunu, amo ninia dawa:!"

²⁵ E bu adole i, "E da wadela:i hamosu dunu o dunu ida:iwane gala amo na hame dawa:. Liligi afadafa fawane na dawa:. Na da musa: hame ba:su be waha ba:lala."

²⁶ Ili amane sia:i, "E da dima adi hamobela:? Dia si dofoi E da habodane hahamobela:?"

²⁷ E bu adole i, “Na da dilima olelei dagoi be dilia hamedafa nabi. Abuliba:le bu adoma:bela?: Dilia, Ema fa:no bobogemusa: dawa:bela:?”

²⁸ Ilia da ema lasogole amane sia:i, “Di da amo dunu Ea ado ba:su dunu esala. Be ninia da Mousesese ea ado ba:su dunu. ²⁹ Gode da Mousesema sia:i, amo ninia dawa:. Be amo dunu da habodili misi, ninia da hamedafa dawa:.”

³⁰ E bu adole i, “Goe da fofogadigisu liligi! Na si dofoi E hahamoi, be E da habodili misi amo dilia hame dawa:. ³¹ Gode da wadela:i hamosu dunu hame naba, ninia dawa:. Be Ea sia: nabawane hamosu dunu, amo ea sia:ne gadosu E da naba.

³² Osobo bagade degabo hamosu esoha amola fa:no, si dofoi dunu ea si bu hahamoi amo hou da hamedafa ba:su. ³³ Amo dunu da Godema hame maha ganiaba, E da amo hou hamomu hamedela:loba:.”

³⁴ Ilia bu adole i, “Di da wadela:i hou amo ganodini lalelegele, asigilai dagoi. Di da abuliba:le ninima olelebel?:” Amalalu, ilia da amo musa: si dofoi dunu, sinagoge diasuga fadegale fasi.

A:silibu Si Dofoi Fedege

³⁵ Amo hou nababeba:le, Yesu da amo dunu hogole ba:loba, ema amane adole ba:i, “Di da Dunu Egefe ea hou dafawaneyale dawa:sala:?”

³⁶ Musa: si dofoi dunu da bu adole i, “Hina! Na dafawaneyale dawa:ma:ne, E da nowayale nama olelema!”

³⁷ Yesu da ema amane sia:i, “Amo di da ba:i dagoi. E da wali dima sia: daha.”

³⁸ Amo dunu da Yesuma muguni bugili, amane sia:i, “Hina Gode! Na da dafawaneyale dawa:be!”

³⁹ Yesu E amane sia:i, “Na da osobo bagadega fofada:musa: misi. Si dofoi dunu da bu ba:ma:ne, amola si noga:i dunu da mae ba:ma:ne, Na da misi dagoi.”

⁴⁰ Mogili Fa:lisi dunu esalu, amo sia: nababeba:le, Ema amane adole ba: i, “Dia da nini si dofoi dunuyale dawa:bela:?”

⁴¹ Yesu da bu adole i, “Dilia da si dofoi ganiaba, dilia da hame ba:beba:le, wadela:i hou hame hamoi ba:la:loba. Be dilia da noga:le ba:sa amo dilia da sia:beba:le, dilia wadela:i hou da hame dedeboi, diala.”

10

Sibi Ouligisu Dunu Fedege Sia:

¹ Yesu E amane sia:i, “Na da dilima dafawane sia:sa! Dunu da sibi gagoi amoga heda:musa:, logo holeidafa mae golili be udigili eno logoga heda:sa, amo dunu da ougi wamolasu dunu agoane.

² Be sibi gagoi logo holeidafa amoga golili masunu dunu da sibi Ouligisudafa Dunu.

³ Logo holei ouligisu dunu da Ouligisudafa golili misa:ne, logo ga:su doasisa. E da sibi ilia dio afae afae webeba:le, ilia da Ea sia: naba. E da Ea sibi gadili oule ahoa. ⁴ Sibi huluane da gadili ahoasea, E da ilima bisili ahoa. Ili da Ea sia: dawa:beba:le, ilia da Ema fa:no bobogesa.

⁵ Ili da eno dunuma hamedafa fa:no bobogemu. Amo dunu ea sia: ilia da hame dawa:beba:le, ilia eba:le hobeale masunu.”

⁶ Yesu da amo fedege sia: ilima olelei, be ilia da amo ea bai hamedafa dawa:i.

Yesu da Sibi Ouligisu Ida:iwane Gala

⁷ Amaiba:le, Yesu E bu sia:i, “Na dilima dafawane sia:sa. Na da sibi ilima Logo Holei gala.

⁸ Musa: misi dunu huluane da wamolasu dunu esalu, be sibi da ilia sia: hame nabi.

⁹ Na da Logo Holeidafa. Nowa da Nama golili dasea, e da gaga:su hou ba:mu. E da ganodini misini, gadili asili, gisi ha:i manu ida:iwane ba:mu.

¹⁰ Wamolasu dunu da wamolamusa:, medole legemusa:, amola gugunufinisimusa: maha. Na da esalusu nabaiwane gala, dilima imunusa: misi.

¹¹ Na da Sibi Ouligisu ida:iwane gala. Na sibi fidimusa:, Na da bogomu hame hihi.

¹² Bidi lama:ne hawa: hamosu dunu da sibi ouligisu hame amola sibi da ea sibi hame. E da wufi (gasonasu sigua wa:me) manebe ba:sea, sibi yolesili hobeale ahoa. Amasea, wufi da sibi ilia da:i gadelale, ilia gilisisu afafasa. ¹³ Bidi lama:ne hawa: hamosu dunu da bidi lama:ne fawane hawa: hamonanebeba:le, amola e da sibima hame asigiba:le, hobeale ahoa.

¹⁴ - ¹⁵ *Na da Sibi Ouligisu ida:iwane gala. Na Ada da Na dawa: amola Na da Na Ada dawa:. Amo defele Na da Na sibi dawa: amola ilia Na dawa:. Na da ili gaga:musa: bogomu momagele esala.

¹⁶ Na sibi eno, ilia da amo gagoi ganodini hame gagili sali. Na da ili oule misunu galebe. Ili da Na sia: nabimu, amola ilia da sibi gilisisu afadafa hamone, Sibi Ouligisu afadafa Ema fa:no bobogemu.

* **10:15:** Ma:diu 11:27; Luge 10:22

¹⁷ Adadafa da Nama dogolegesa. Bai Na esalusu bu lama:ne, fisimu hame hihi.

¹⁸ Dunu eno da Na esalusu hedofamu da hamedei. Be Na hanaiba:le, Nisu da Na esalusu fisimu. Na esalusu fisimu, Na defele esala, amola Na esalusu bu samogema:ne Na da defele esala. Amo hou hamoma:ne, Na Ada da Nama sia:i dagoi.”

¹⁹ Amo sia: nababeba:le, dunu gilisi da bu mogi. ²⁰ Mogili bagohame amane sia:i, “E da Fio liligi ea baligiga aligisa. E da doula ahoa. Dilia abuliba:le Ea sia: nabala:?”

²¹ Be eno ilia amane sia:i, “Dunu da Fio liligi aligibiba:le, agoane sia:mu da hamedei. Fio liligi da habodane si dofoi dunu ilia si fadegama:bela:?”

Ilia da Yesu Higa:i

²² Amo esoha, Yelusaleme moilai bai bagadega, ilia Debolu Diasu Modale Ligiagasu Lolo Nasu (Feast of Dedication) hamonanu. Eso da anegagi esoha. ²³ Yesu da Debolu Diasu ganodini, Soloumane ea fila ahoasu amoga lalu.

²⁴ Amalalu, dunu bagohame Ema guba:le aligili, Ema amane adole ba:i, “Di da habogala ninima moloiwane olelema:bela:? Di da Mesaiala:? Moloiwane ninima olelema.”

²⁵ Yesu da bu adole i, “Na da dilima adoi dagoi, be dilia Na adoi dafawaneyale hame dawa:i. Na Ada Nama adoi liligi Na da hamonanebeba:le, amo hamobe da Na hou olelesa. ²⁶ Be dilia da dafawaneyale dawa:mu higasa. Bai dilia da Na sibi hame.

²⁷ Na sibi da Na sia: naba. Na da Na sibi dawa:, amola ilia da Nama fa:no bobogesa.

²⁸ Na da ilima eso huluane Fifi Ahoanusu iabeba:le, ilia da mae bogole fifi ahoanumu. Ili da Na lobo ganodini gaguiba:le, enoga bu samogemu da hamedei galebe. ²⁹ Na Ada da amo sibi Nama i dagoi. Na Ada Ea gasa da eno gasa huluane baligi dagoi. Na Ada da wali Na sibi ouligibiba:le, Ea ouligisu hou amoga eno dunu ili fadegamu da hamedei galebe.

³⁰ Na Ada amola Na da afae fawane!" ³¹ Amalalu, Yu dunu da bu Yesu medomusa:, igi gaguia gadoi. ³² Yesu da ilima amane sia:i, "Na da Na Ada Ea musa: hame ba:su hawa: hamosu, dilia ba:ma:ne, bagohame hamosu. Na da adi ida:iwane liligi hamoiba:le, dilia Na igiga medoma:bela:?"

³³ †Ili bu adole i, "Dia hawa: ida:iwane hamoiba:le hame, be Dia lasogole sia:beba:le fawane ninia igiga medomusa: dawa:. Di da osobo bagade dunu fawane, be Di da Gode defele esala, Di da sia:sa."

³⁴ ‡Yesu E bu adole i, "Dilia Sema amo ganodini dedei diala, Gode amane sia:i, 'Dilia da 'gode' dunu agoane esala.' ³⁵ Gode Sia: Dedei da dafawane mae afadenene dialumu, ninia dawa:. Gode da dunu amoma E da Ea sia: iasi, ilima 'gode' dunu agoane dio asuli. ³⁶ Be Adadafa da Nama ilegele, osobo bagadega asunasi. Amaiba:le, Na da Gode Egefe amo Na da sia:beba:le, Na da lasogole sia:i dilia abuliba:le sia:bela:? ³⁷ Be Na Ada Ea adoi liligi Na hame hamonanebe galea, defea, Na hou dafawaneyale mae dawa:ma! ³⁸ Be dilia da Na

† 10:33: Gobele Salasu 24:16 ‡ 10:34: Gesami Hea:su 82:6

sia: dafawaneyale hame dawa:sea, defea, Na gasa bagade hawa: hamosu amo dafawaneyale dawa:ma! Amasea Ada da Na ganodini esala, amola Na da Ada ganodini esala, amo dilia da dawa:mu.”

³⁹ Bu eno ilia Yesu gagulaligimusa: dawa:i galu, be E da hobeale asi.

⁴⁰ §Amasea, Yesu da Yodane Hano degele, Yone ea musa: hanoga fane salasu sogebi amoga buhagili esalu. ⁴¹ Dunu bagohame Ema misini, amane sia:i, “Yone da musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu hame hamosu. Be e da amo dunu Ea hou huluane olelei. Amola Yone ea adosu, amo huluane da dafawane.”

⁴² Amalalu, amo sogebiga dunu bagohame da Ea hou dafawaneyale dawa:i dagoi.

11

La:salase Bogoi

¹ *Bedani moilai dunu afae ea dio amo La:salase, da oloi dialu. Bedani moilaiga Meli amola ea aba Mada da esalu. ² †(Meli da gabusiga: manoma Yesu Ea emo amoga sogadigili, ea dialuma hinaboga dogai. Ea ola La:salase da oloi dialu.) ³ Amo a:fini aduna da Yesuma sia:si, “Hina! Dia dogolegei na:iyado da oloi diala.”

⁴ Amo sia: nababeba:le, Yesu E amane sia:i, “Amo oloi da La:salase dafawane bogoma:ne hame misi. Be dunu huluane Gode Ea hadigi ida:iwane ba:ma:ne, amola Gode Egefe hadigi lama:ne, amo oloi da mui dagoi.”

§ 10:40: Yone 1:28 * 11:1: Luge 10:38-39 † 11:2: Yone 12:3

⁵ Yesu da Mada, Meli amola La:salase, ilima bagadewane asigisu. ⁶ Be La:salase da oloi dialu nababeba:le, E da hedolo mae asili, eso aduna eno ouesalu ⁷ Amalalu, E da Ea ado ba:su dunuma amane sia:i, “Ninia Yudia sogega ahoa:di!”

⁸ Yesu Ea ado ba:su dunu ilia da bu adole i, “Olelesu! Eso enoga, gasidawane, Yudia sogedunu da Di igiga medole legemusa: dawa:i galu. Di da abuliba:le buhagimusa: dawa:bela:?”

⁹ Yesu E amane sia:i, “Esoga da hawa: hamomusa:gini hadigi diala. Nowa da esomogoa ahoasea, e da osobo bagade hadigi amo ganodini ahoabeba:le, hame sadenane dafasa.

¹⁰ Be e da gasimogoa ahoasea, hadigi hameba:le, hedolowane sadenane dafasa.”

¹¹ Amo sia: dagoloba, Yesu E bu sia:i “Ninia na:iyado La:salase, e da golai dialebe ba:i. Be Na da e didilisimusa: masunu.”

¹² Yesu Ea ado ba:su dunu da bu adole i, “E da midi fawane dialebeba:le hedolo uhimu.”

¹³ La:salase da bogoidafa, Yesu da sia:musa: dawa:i. Be ilia dawa:loba, Yesu da La:salase golai fawane sia:i. ¹⁴ Amaiba:le, Yesu da moliwane olelei, “La:salase da bogoidafa. ¹⁵ Be dilia da Na hou dafawaneyale dawa:ma:ne, Na da La:salase ea bogoi sogebi amoga e fidima:ne hame esalebeba:le, Na da hahawane gala. Ninia da e ba:la ahoa:di!”

¹⁶ Domase (amo dawa:loma:ne da mano aduna ame afae, eso afae amoga lalelegei) e da eno ado ba:su dunuma amane sia:i, “Defea! Ninia huluane gilisili bogoma:ne, Olelesu sigi masunu da defea.”

Yesu da Uhini Wa:legadosudafa amola Fifi Ahoanusudafa

¹⁷ Yesu da Bedani moilaiga doaga:beba:le, La:salase da eso biyadu agoane bogoi uli dagoi ganodini dialebe, amo E da nabi dagoi. ¹⁸ Bedani da Yelusaleme moilai bai bagade amoga sedade defei da1 gilomida dialu. ¹⁹ Yudia dunu bago-hame, Mada amola Meli ela ola bogoiba:le, ela fidimusa: misi esalu.

²⁰ Yesu Ea misi nababeba:le, Mada da logoga E yosia:musa: asi. Be Meli da diasuga esalu.

²¹ Mada da Yesuma amane sia:i, “Hina! Di guiguda: esala ganiaba, naola da hame bogola:loba. ²² Be na dawa:! Di da Godema adole ba:sea, E da Dia hanai liligi Dima imunu.”

²³ Yesu bu adole i, “Diola da uhini bu wa:legadomu.”

²⁴ Mada amane sia:i, “Na dawa:! Soge wadela:mu esoha, dunu huluane da wa:legadomu.”

²⁵ Yesu E amane sia:i, “Na da Wa:legadosudafa. Na da Fifi Ahoanusudafa. Nowa da bogoiwane dialebe be Na sia: dafawaneyale dawa:sea, e da bu esalumu. ²⁶ Nowa esala dunu da Na sia: dafawaneyale dawa:sea, e da mae bogole esalalalumu. Amo sia: di dafawaneyale dawa:bela:?”

²⁷ Mada da bu adole i, “Ma! Hina! Di da Mesaia, Gode Egefedafa amo da osobo bagadega misunu galu.”

Yesu da Di

²⁸ Amo sia:nanu, Mada buhagili, ea eya Melima wamowane sia:i, “Olelesu da doaga:i dagoi. E da

Di Ema misa:ne sia:sa!" ²⁹ Amo sia: nababeba:le, Meli da hedolowane wa:legadole, asili, Yesu yosia:musa: asi. ³⁰ (Yesu da moilaidafa amoga hame doaga:i. E da Mada ea Ema yosia:i sogebi amogai esalu.) ³¹ Meli da hedolowane wa:legadole, asili ba:loba, ea fidisu na:iyado da e da bogoi uli dogoi amoga dimusa: masunu dawa:i galu. Amaiba:le, ilia da ema fa:no bobogei.

³² Yesu E esalu sogebi doaga:loba, Meli da Ea emo gadenene diasa:ili, amane sia:i, "Hina! Di da guiguda: esala ganiaba, naola da hame bogola:loba."

³³ Meli da dinanebe, amola ea fidisu dunu huluane ilia dinanebe, amo ba:loba, Yesu Ea dogo ganodini dimusa: dawa:i galu. ³⁴ E da ilima amane sia: i, "Dilia ea da:i hodo habi uli dogone salila:?" Ili bu adole i, "Hina! Ba:la misa."

³⁵ Yesu da di. ³⁶ Dunu huluane da amane sia:i, "Ba:ma! E da ema bagade asigisa!"

³⁷ Be eno dunu da amane sia: i, "E da si dofoi dunu bu ba:ma:ne, ea si hahamoi. Ebeda! E da gui esala ganiaba, E da La:salase ea bogomu logo hedofala:lobala:?"

Yesu da La:salase Uhini Wa:lesi

³⁸ Yesu da ea dogo ganodini se nabawane, La:salase ea uli dogoi amoga doaga:i. Amo da gele gelabo, ea logo holei igi bagadega bebesole ga:si. ³⁹ Yesu E amane sia:i, "Gele ga:i bebesole fasima!" Be bogoi ea aba Mada da Yesuma amane sia:i, "Hina! E da eso biyaduyale gala uli dogoi ganodini salabeba:le, dasai dagoi. Gaha bagade ganumu." ⁴⁰ Yesu

da bu adole i, “Na musa: dima sia:i dagoi! Di dafawaneyale dawa:sea, Gode Ea hadigidafa ba:mu.” ⁴¹ Amalalu, ilia da gele logo ga:su besole fasi. Yesu da ba:le gadole, Godema nodone sia:i, “Ada! Di da Na sia: nababeba:le, Na Dima nodone sia:sa. ⁴² Di da eso huluane Na sia: naba! Amo Na dawa:. Be dunu gui esala ilia da Dia Na asunasi dagoi amo dafawaneyale dawa:ma:ne, Na da amo sia:sa!” ⁴³ Amo sia:nanu, E da ha:giwane wele sia:i, “La:salase! Di wa:legadole, misa!” ⁴⁴ La:salase da wa:legadole, gadili misi. Ea da:i hodo amola ea odagi da bogoi abula amoga sosoi ba:i. Yesu E amane sia:i, “E hahawane masa:ne, ea bogoi abula fadegale fasima.”

*Ilia da Yesu Medomusa: Dawa:i
(Ma:diu 26:1-5; Maga 14:1-2; Luge 22:1-2)*

⁴⁵ Dunu bagohame Melima fidimusa: misi, amo Yesu Ea hou ba:beba:le, ilia Yesu Ea hou lalegagumusa: dafawaneyale dawa:i dagoi. ⁴⁶ Be mogili da Fa:lisi dunu ilima buhagili, Yesu Ea hou ilima adole i. ⁴⁷ Amalalu, Fa:lisi dunu, gobelesalasu ouligisu dunu, amola asigilai Gasolo dunu, ilia da gilisili fofada:lalu, amane sia:i, “Ninia adi hamoma:bela:? Amo dunu da musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu bagohame hamonana. ⁴⁸ Ninia da Ea logo hame hedofasea, dunu huluanedafa da ea hou dafawaneyale dawa:mu. Amasea, Louma dadi gagui dunu da wa:legadole, ninia Debolo Diasu amola ninia fi dunu gununufinisimu.”

⁴⁹ Amo ode, dunu ea dio amo Ga:iafa:se da Gobelesalasu Ouligisu dunu esalu. E da ilima

amane sia:i, “Dilia da gagaoui dunu. ⁵⁰ Ninia fi dunu huluane bogosa:besa:le, dunu afadafa fawane da dunu huluane mae bogoma:ne hi fawane bogomu da defea. Dilia da amo hame dawa:bela:?” ⁵¹ E da amo sia: hisu fawane hame sia:i. Be e da Gobelesalasu Ouligisu dunu hawa: hamobeba:le, Yesu da Yu fi dunu ili wadela:i hou hamoiba:le dabe ima:ne bogomu, amo e da mae dawa:iwane ba:la:lusu. ⁵² Be Yu fi dunu fidima:ne amo fawane hame. Be Gode Ea fidafa dunu huluane osobo bagadega afafai, amo huluane gilisisu afadafa fawane bu hamoma:ne, e da Yesu da bogomu sia:i.

⁵³ Amogalu, Yu ouligisu dunu mae helefilu, Yesu medole legemu logo hogoi helei.

⁵⁴ Amaiba:le, dunu huluane da ba:sa:besa:le, Yesu da Yudia soge ganodini hame ahoasu. Be E da wamowane diasu ea dio amo Ifala:ime, wadela:i hafoga:i soge amo ganodini dialu, amoga asili, E amola Ea ado ba:su dunu esalu.

⁵⁵ Baligisu Lolo Nasu da gadeneiba:le, dunu bagohame da ilia soge yolesili, Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:musa: asi. Iliamusa: hou hahamomusa:, amola sema dodofesu hou hamomusa:, asi. ⁵⁶ Iliada Yesu hogosu. Be Debolodiasu ganodini ilia gilisisia, ilia amane sia: dasu, “Dilia adidawa:bela:? E da Lolo Nasu amomamisa:bela:? Mamehame misa:bela:?” ⁵⁷ Gobelesalasu ouligisu dunu amola Fa:lisi dunu, ilia da dunu huluane ilima ilia da Yesu ba:sea, ilima adoma:ne gasa bagadewane sia:i dagoi. Iliada Yesu afugili gagulaligimusa: dawa:i galu.

12

Uda da Gabusiga: Manoma Yesuma Sogadigi (Ma:diu 26:6-13; Maga 14:3-9)

¹ Eso gafeyale gala aligili, Baligisu Lolo Nasu da ba:mu galu. Amo esoha Yesu da Bedani sogebi, La:salase ea diasuga doaga:i. (La:salase da musa:bogole, Yesu da uhinisi.) ² Amoga ilia da Yesuma nodomusa: lolo Nasu hamoi. Mada da ha:i manu gobele iasu. La:salase amola eno dunu amola Yesu, ha:i naha esalu. ³ *Meli da gabusiga: manoma, muni bagade liligi ea dio amo “nade”, amo lale, Yesu Ea emo amoga sogadigi. Amalalu, e da Yesu Ea emo amo ea dialuma hinaboga dogai. Amo manoma ea gabusiga: ida:iwane heda:le, diasu da amoga nabai galu. ⁴ Be Yesu Ea ado ba:su dunu afadafa, ea dio amo Yudase Isaga:liode, (e da fa:no Yesu hohonoi, amo dunu), e amane sia:i, ⁵ “Amo gabusiga: manoma bidi lale, muni lai hame gagui dunuma imunu da defea galu. Amo da muni bagade liligi, dunu da ode afae hawa: hamone, amo ea bidi lamu defele ba:sa!” ⁶ Amo sia: e da hame gagui dunuma asigiba:le hame sia:i, be e da wamolasu dunu esalebeba:le sia:i. E da muni salasu gagui galu. Hi liligi lamusa:, e da amoga muni wamolalusu. ⁷ Be Yesu da bu adole i, “Yolema! E da Na uli dogone salimu dawa:beba:le, amo hou waha hamomu da defea. ⁸ †Dilia da eso huluane hame gagui dunu ba:mu. Be eso enoga dilia da Na hame ba:mu.”

Ilia da La:salase Medomusa: Dawa:i

* 12:3: Luge 7:37-38 † 12:8: Mousese ea Malasu 15:11

⁹ Dunu bagohame da Yesu da Bedani moilaiga misi dagoi nabi. Amaiba:le, ilia Yesu ba:la misi. Be Yesu fawane hame. Yesu da La:salase ea bogoi bu walesiba:le, ilia da La:salase amolawane ba:la misi

¹⁰⁻¹¹ Amaiba:le, La:salase ea hou ba:beba:le, dunu bagohame ilia bu gobebe salasu dunu ilia hou yolesili, Yesu Ea hou lalegaguiba:le, gobebe salasu ouligisu dunu da La:salase amolawane medole legemusa: logo hogoi helei.

Yesu E Hahawane, Hinawane, Yelusaleme Moilai bai bagadega Doaga:i

(Ma:diu 21:1-11; Maga 11:1-11; Luge 19:28-40)

¹² Golale hahabe, dunu bagohame da Baligisu Lolo manusa: misi esalebe ba:i. Iliia Yesu da Yelusaleme moilai bai bagadega manebe nabi.

¹³ ‡Amalalu, ilia fasela agoane amoda lale, Ema yosia:musa: gadili asi. Iliia bagade wele sia:i, “Godema nodone sia:ma! Gode Ea Dioba:le misi Dunu Ema ninia nodomu da defea. Isala:ili fi Hina Bagade Ema nodoma!”

¹⁴ Yesu da dougi lale, amoga fila heda:le ahoasu. Gode Sia: Dedei defele da amane ba:i,

¹⁵ §“Saione fi dunu! Mae beda:ma!

Dilia Hina Bagade da manebe goea!

E da dougi mano amoga fila heda:le manebe.”

¹⁶ Amogalu, Yesu Ea ado ba:su dunu da amo hou noga:le hame dawa:i galu. Be fa:no Yesu da Ea hadigi bu lai dagoloba, ilia da Gode Ea Sia: dedei da Yesu Ea hou olelema:ne dedei dagoi, amo bu dawa:i.

‡ 12:13: Gesami Hea:su 118:25-26 § 12:15: Segalaia 9:9

¹⁷ Yesu da musa: wele sia:beba:le, La:salase uhini wa:legadoi. Amo hou ba:su dunu da amo hou sia:ne iasu dunu enoma olelei. ¹⁸ Yesu da amo musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu hamoi, amo nababeba:le, dunu bagohame da Yesu yosia:musa: misi. ¹⁹ Amalalu, Fa:lisi dunu ilisu gilisili sia: dasu, “Ninia Ea logo hedofamu gogolesa! Ba:ma! Osobo bagade fi dunu huluane da ema fa:no bobogelala.”

Galigi Dunu Ilia da Yesu Hogoi

²⁰ Galigi soge fi dunu mogili da Baligisu Lolo Nasu esoga, Godema nodomusa:, Yelusalemega heda:le esalu. ²¹ Ilia da Filibe (ea moilai da Bedesa:ida, Ga:lili soge amo ganodini) ema misini, amane sia:i, “Hina! Ninia Yesu ba:mu hanai gala.”

²² Filibe da asili, A:daluma adoi. Amalalu, ela da Yesuma adola asi. ²³ Yesu E elama amane adole i, “Ilegei eso da doaga:i dagoi. Wali, Dunu Egefe da hadigi bagadedafa lamu galebe. ²⁴ Na da dilima dafawane sia:sa. Widi hawa: afadafa, da osoboga hame dasea, hame biosea, e da widi hawa: afadafa fawane dialumu. Be e da biosea, widi hawa: bagohame bu hamosa. ²⁵ **Nowa dunu da ea esalusu gagumusa: hanai galea, e da ea esalusu fisimu. Be nowa dunu ea osobo bagade esalusu amoma hame asigisia, e da ea esalusu bu lale, Fifi Ahoanusu ba:mu. ²⁶ Di da Na hawa: hamomusa: dawa:sea, Nama fa:no bobogema! Amasea, di da Na hawa: hamosu dunu hamoiba:le, Na esalebe amoga esalumu.

** 12:25: Ma:diu 10:39, 16:25; Maga 8:35; Luge 9:24, 17:33

Nowa dunu da Na hawa: hamosea, Na Ada da ema nodone, gagua gadomu.”

Yesu da Ea Bogomu Olelei

²⁷ “Wali Na dogo ganodini se naba. Na da adi sia:ma:bela:? Na da agoane ‘Ada! Amoha hou da Nama mae doaga:ma:ne, Di logo hedofama, amo Na da sia:ma:bela:? Hame mabu! Na da amo se nabimusa:, osobo bagadega misi dagoi.

²⁸ Ada! Dia dio Di hadigiwane hahamoma!” Amalalu, sia: bagade muagado misi, “Na Dio Na da hadigiwane hahamoi dagoi, amola Na da bu agoane hahamomu!”

²⁹ Dunu bagohame amogawi lelefulu, muagadonini misi sia: nababeba:le, mogili amo da gu gelebe ilia sia:i. Mogili amane sia:i, “A:igele dunu da Ema sia:i!”

³⁰ Be Yesu da ilima amane sia:, “Amo sia: da Na fidima:ne hame, be dili fidima:ne misi dagoi.

³¹ Gode da wali osobo bagade fifi asi gala ilima fofada:mu! Wali Na da osobo bagade ouligisu dunu (Sa:ida:ne) hasalimu. ³² Osobo bagade dunu da Na gagua gadosea, Na da dunu huluane Nama hiougimu.” ³³ (Amo sia: E da Ea bogomu logo olelemusa: sia:i.)

³⁴ ††Dunu huluane bu adole i, “Ninia sema ganodini, Mesaia da mae bogole, eso huluane esalalalumu, amo dedei diala. Amaiba:le, osobo bagade dunu ilia Dunu Egefe gagua gadomu, Di abuliba:le sia: dalula:? Dunu Egefe da nowa dunula:?”

†† 12:34: Gesami Hea:su 110:4; Aisaia 9:7; Isigiele 37:25; Da:niele 7:14

³⁵ Yesu E bu adole i, “Wali, hadigi da fonobahadi dialumu. Be gasi da hedolowane doaga:sa:besa:le, hadigi wali dialebeba:le, dawa:iwane masa. Gasi ganodini ahoasu dunu da logo hamedafa ba:sa. ³⁶ Hadigi da dialebeba:le, dilia amo hadigi dafawaneyale dawa:ma! Amalalu, dilia da hadigi ea dunu fi agoane esalumu.” Amo sia:nanu, Yesu da asili, wamoaligi.

Dunu Ilia Dafawaneyale Hame Dawa:su Hou

³⁷ E da musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu bagohame, ili ba:ma:ne hamosu. Be ilia da Ea hou dafawaneyale hame dawa:su. ³⁸ ‡Amaiba:le, musa: balofede dunu Aisaia ea sia: dafawane didili hamoi ba:i. E musa: amane sia:i,

“Hina Gode! Ninia da Dia sia:ne iasu olelei dagoi.

Be nowa da dafawaneyale dawa:bela:?

Hina Gode da nowama Ea gasa bagade hou olelebela:?”

³⁹ Amaiba:le, ilia dafawaneyale dawa:mu da hamedei ba:i. Bai Aisaia da musa: eno sia: amane sia:i,

⁴⁰ §§“Gode da ilia si dofoi dagoi.

E da ilia asigi dawa:su logo hedofai dagoi.

Amaiba:le, ilia siga ba:mu da hamedei galu, amola ilia asigi dawa:su amoga hame dawa:i galu.

Ilia oloi uhimane, ilia Nama sinidigimusa: hame dawa:;

‡ 12:38: Aisaia 53:1 §§ 12:40: Aisaia 6:10

Gode amane sia:sa.”

⁴¹ Aisaia da Yesu Ea hadigi ba:la:lebeba:le, Yesu Ea hou olelemusa:, musa: amane sia:i.

⁴² Be amomane, Yu ouligisu dunu bagohame da Yesu Ea hou dafawaneyale dawa: i. Be Fa:lisi dunu da ili sinagoge diasu amoga fadegale fasisa:besa:le, ilia wamowane sia:da.

⁴³ Ili da osobo bagade dunu da ilima nodone sia:mu amo hanaiba:le, ilia dafawaneyale dawa:su hou wamolegei. Ili da Gode Ea ilima nodomu, amo hame dawa:i.

Yesu Ea Lafidili Sia:i da Fofada:su Liligi Ba:mu

⁴⁴ Yesu da ha:giwane sia:i, “Nowa da Na hou dafawaneyale dawa:sea, e da Na Asunasisu Dunu Ea hou amola dafawaneyale dawa:be. ⁴⁵ Nowa da Na ba:sea, e da Na Asunasisu Dunu ba:sa. ⁴⁶ Na hou dafawaneyale dawa:su dunu huluane da gasi ganodini mae esaloma:ne, Na da hadigi agoane osobo bagadega misi dagoi. ⁴⁷ Nowa da Na sia: nabasea, be hame hamosea, amo dunuma Na da hame fofada:mu. Na da osobo bagade fi dunu ilima fofada:musa: hame misi, be gaga:musa: misi dagoi. ⁴⁸ Be nowa dunu da Na higasea, Na sia:, hame lalegagusia, amo dunuma fofada:su liligi da gala. Amo fofada:su liligi da Na Sia:. Soge wadela:mu eso amoga, Na Sia: da fofada:su liligi ba:mu. ⁴⁹ Na da Na hanaiba:le hame sia:i. Be Na Ada da Na amo sia: sia:ma:ne asunasi dagoi. ⁵⁰ Na Ada Ea sia: da eso huluane Fifi Ahoanusu iaha, amo Na dawa:. Amaiba:le, Na Ada da musa: Nama adoi liligi, amo fawane Na da olelesa!”

13

Yesu da Ea Ado Ba:su Dunu Ilia Emo Dodofei

¹ Aya da Baligisu Lolo Manu galu. E da osobo bagade yolesili, Godema bu heda:mu amo da gadenene, Yesu E dawa:i galu. E da osobo bagadega esaloba, E da Ea hou lalegagui dunu ilima bagadewane asigilalu. E da amo bagade dogolegei hou ilima hamoi, amo hame fisi.

² Yesu amola Ea ado ba:su dunu, ilia da gilisili ha:i naha esalu. Sa:ida:ne da Yudase (Saimone Isaga:liode ea mano) amo ea asigi dawa:su oleleiba:le, e da Yesu hohonomu dawa:lalu.

³ Yesu da Ea Ada da Ema gasadafa hou ia dagoi, amo dawa:i galu. E da Godema misi, amola Godema bu masunu, dawa:i galu. ⁴ Amalalu, ha:i nanu, E wa:legadole, abula fadegale, doga:su abula lale, amo idiniginisili, ⁵ hano dili, gaga ganodini salawane, E da Ea ado ba:su dunu ilia emo muni dodofelalu amola Ea doga:su abula idiniginisi amoga doga:i. ⁶ E da Bidama doaga:le, Bida da Ema amane sia:i, "Hina! Dia da na emo abulimusa: dodofema:bela:?"

⁷ Yesu da ema bu adole i, "Na hou di wahadafa hame dawa:. Be di da hobeia dawa:mu."

⁸ Bida e bu sia:i, "Na emo Di da hamedafa dodofemu."

Be Yesu E bu adole i, "Dia emo Na hame dodofesea, di da Na fi ganodini esalumu hamedei."

⁹ Saimone Bida da bu adole i, "Hina! Na emo fawane hame, be na lobo amola na dialuma, huluane dodofema!"

¹⁰ Yesu E amane sia:i, "Nowa da hanoga ula-beba:le, e da fofoloidafa gala. Ea da:i hodo da bu

hame dodofele, ea emo fawane bu dodofemu da defea. Dilia huluane da fofoloi dagoi. Be dunu afae fawane da fofoloi hame.” ¹¹ (Ea hohonomu dunu amo dawa:beba:le, Yesu da amane sia:i, “Huluane da fofoloi dagoi. Be afadafa fawane da hame fofoloi.”)

¹² *Ilia emo dodofelalu, E da Ea abula bu idiniginisili, E da Hi fia sogebi amogai bu fili, amane sia:i, “Na waha hou hamoi dilia dawa:bela:? ¹³ Dilia da Nama Olelesu amola Hina dio asula. Amo da defea. Na da dilia Hina esala. ¹⁴ Amaiba:le, Na, dilia Olelesu amola dilia Hina, dilia emo Na dodofeiba:le, dilia eno dunu eno dunu ilia emo dodofemu da defea. ¹⁵ Dilia da Na hou defele hamoma:ne, Na da amo hou dilima olelei. ¹⁶ †Na dilima dafawane sia:sa. Hawa: hamosu dunu da ea hina ea hou hame baligisa., amola adola ahoasu dunu da asunasisu dunu ea hou hame baligisa. ¹⁷ Amo hou dilia dawa:. Amaiba:le, dawa:beba:le hamosea, dilia hahawane bagade ba:mu.

¹⁸ ‡Na da dunu huluane ilia hou hame olelesa. Na da Na ilegei dunu ili dawa:. Be Gode Sia: da agoane dedei diala, `Na gilisili ha:i nasu na:iyado dunu da bu sinidigili, e da Na higa:i,’ amo sia: da dafawane ba:mu. ¹⁹ Amo hou da hame doaga:i. Be amo hou doaga:sea, dilia da `Na da Nisu’ amo adoi defele dafawaneyale dawa:ma:ne, Na da hidadea dilima adoi dagoi. ²⁰ §Na dilima dafawane sia:sa. Nowa dunu da na hawa: hamomusa: adola ahoasu dunu hahawane yosia:sea, e da Na hahawane yosia:sa.,

* **13:12:** Luge 22:27 † **13:16:** Ma:diu 10:24; Luge 6:40; Yone 15:20 ‡ **13:18:** Gesami Hea:su 41:9 § **13:20:** Ma:diu 10:40; Maga 9:37; Luge 9:48, 10:16

amola nowa da Na hahawane yosia:sea, e da Na Asunasisu Gode hahawane yosia:sa.

Yesu E da Enoga Hohonomu Sia:i

(Ma:diu 26:20-25; Maga 14:17-21; Luge 22:21-23)

²¹ Amo sia:nanu, Yesu da se bagade nabi. E mae wamolegele, amane sia:i, “Na dilima dafawane sia:sa! Dilia fi dunu afadafa da Na hohonomu.”

²² Ea ado ba:su dunu ilia enoma, enoma ba:lalu, Ea sia: bai hame dawa:beba:le, bagadewane fofogadigi. ²³ Ado ba:su dunu afadafa, amo da Yesu Ea dogolegei, e da Yesuma dafulili esalu.

²⁴ Saimone Bida da ema loboga wele, amane sia:i, “Ema adole ba:ma! E da nowa dunu ea hou sia:sa!” ²⁵ Amalalu, amo ado ba:su dunu da bu gadenewane Yesuma asili, Ema adole ba:i, “Amo dunu Dia sia:i da nowala:?”

²⁶ Yesu da bu adole i, “Na da agi hanoga gele, dunu afae ema imunu. Amo dunu!” Amalalu, E agi lale, hano gele, Yudase (Saimone Isaga:liode ea mano) ema i dagoi.

²⁷ Yudase da agi lalu, Sa:ida:ne da ea dogo ganodini aligila sa:i. Yesu da Yudasema amane sia:i “Dia hanai hawa: hamosu hedolo hamoma!”

²⁸ Be gilisili ha:i nanebe dunu ilia da Yesu Ea Yudasema sia:i amo ea bai hame dawa:i. ²⁹ Yudase da muni salasu gaguiba:le, Yesu da ha:i manu eno bidi lama:ne o hame gagui dunuma ima:ne Yesu da sia:i, eno ado ba:su dunu ilia amane dawa:i galu. ³⁰ Yudase da agi lalu, hedolowane gadili asi. Logo doasili, gadili gasi bagade ba:i.

Sema Gaheabolo

³¹ Yudase da yolesili asi dagoloba, Yesu E amane sia:i, “Wali Dunu Egefe da Ea hadigi lamu galebe. Dunu Egefe da Gode Ea hadigi olelesa. ³² Amaiba:le, Dunu Egefe da Gode Ea Hadigi olelemuba:le, Gode da Dunu Egefe ea Hadigi wahawane olelemu.

³³ **Na manolali! Wali Na da dilima fa:bihadi fawane bu gilisili esalumu. Dilia da Na hogoi helemu. Be Na Yu ouligisu dunu ilima sia:i defele, amo dilima bu sia:sa, ‘Na masunu soge amogai dili masunu da hamedei galebe! ³⁴ ††Wali, Na da sema gaheabolo dilima olelesa. Dilia dunu eno amo dunu eno ilima asigima. Na dogolegei hou dilima amo defele, dilia enoma enoma asigima. ³⁵ Dunu eno da dunu enoma asigidafa hou hamosea, dunu huluane ilia da dili da Na fa:no bobogesu dunudafa, amo noga:le dawa:mu.”

*Bida da ‘Yesu Na Hame Dawa:’ Sia:mu, Yesu E Sia:i
(Ma:diu 26:31-35; Maga 14:27-31; Luge 22:31-34)*

³⁶ Saimone Bida da Ema adole ba:i, “Hina! Di da habidili masa:bela:?”

Yesu E bu adole i, “Na masunu soge amoga di waha fa:no bobogele doaga:mu gogolesa. Be fa:no amo sogega doaga:musa:, di da Nama fa:no bobogemu.”

³⁷ Bida e bu adole ba:i, “Hina! Abuliba:le na da wali Dima fa:no bobogemu da hamedebela:?”

** 13:33: Yone 7:34 †† 13:34: Yone 15:12, 15:17; 1 Yone 3:23; 2 Yone 1:5

Na da Di fidima:ne, na da bogoma:ne momagele esala.”

³⁸ Yesu E bu adole i, “Di da dafawane Na fidima:ne bogoma:ne momagebela:? Na dima dafawane sia:sa. Wali gasia, di da hidadea, ‘Na da Yesu hame dawa:,’ udiana agoane sia:nanu, fa:no gagala gawali ga:be nabimu.”

14

Yesu da Godema Heda:su Logodafa

¹ Yesu da ilima amane sia:i, “Dilia mae fo-fogadigima, mae da:i dioma! Dilia Gode Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, Na hou amola dafawaneyale dawa:ma. ² Na Ada Ea diasu ganodini da sesei bagohame diala. Na da dilia sogebi hahamomusa: masunu. Amo da dafawane hame ganiaba, Na da dilima adola:loba. ³ Amola Na da asili, dilia sogebi hahamoi dagosea, dili da Na esalebe amoga esaloma:ne, Na da dili lidimusa: bu misunu. ⁴ Na masunusa: esalebe amoga doaga:musa: ahoasu logo, dilia dawa:.”

⁵ Domase da Ema amane sia:i, “Hina! Dia masunu soge ninia hame dawa:. Amaiba:le, amoga doaga:musa: ahoasu ninia da habodane dawa:ma:bela:?” ⁶ Yesu E bu adole i, “Na da Logodafa. Na da Dafawane Sia:dafa. Na da Esalusudafa. Eno Godema heda:su logo da hamedafa gala, Ni fawane. ⁷ Dilia da Na dawa:i dagoiba:le, dilia da Na Ada dawa:mu. Dafawane! Dilia da Na Ada dawa:, amola dilia da Na Ada ba:i dagoi. ⁸ Filibe da Ema amane sia:i, “Hina! Dia Adadafa ninima olelema. Ninia hanai liligi afadafa da amo fawane.”

⁹ Yesu E bu adole i, “Na da eso bagohame nini gilisili esalu. Filibe! Dia da Na hame dawa:bela:? Nowa dunu da Na ba:i dagoiba:le, e da Ada ba:i dagoi. Amaiba:le, abuliba:le Ada ninima olelema:ne sia:sala:? ¹⁰ Filibe! Na da Ada ganodini esala, amola Ada da Na ganodini esala, amo di da dafawaneyale hame dawa:bela:?” Amalalu, Yesu da Ea ado ba:su dunu huluane ilima amane sia:i, “Na sia: da Nama hame maha. Na Ada da Na ganodini esalebeba:le, Hi da Hi hawa: hamonana. ¹¹ Na da Na Ada ganodini esala, amola Ada da Na ganodini esala, amo dilia dafawaneyale dawa:ma! Be amo dafawaneyale hame dawa:sea, defea, Na hawa: hamoi dilia ba:i dagoiba:le, dafawaneyale dawa:ma! ¹² Na da dilima dafawane sia:sa. Nama dafawaneyale dawa:su dunu da Na hawa: hamoi defele hamomu! Ma! Na da Na Ada Ema buhagimuba:le, amo dunu da Na hawa: hamoi amo baligimu. ¹³ Dilia da Na Dioba:le adole ba:sea, Na da Adadafa Ea hadigi olelema:ne, dilia adole ba:i liligi huludafa hamomu. ¹⁴ Adi liligi Na Dioba:le dilia adole ba:sea, amo Na da hamomu.

Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala Imunu Ilegei

¹⁵ “Dilia da Nama asigi galea, dilia da Na sema huluane nabawane hamomu.

¹⁶ Na da Edama adole ba:muba:le, E da Fidisu eno Na defele, dilima imunuyo. E da eso huluane mae yolesili, dili fidilalumu. ¹⁷ Amo Fidisu da A:silibudafa. E da Gode Ea houdafa molole olelesa. Osobo bagade dunu, amo Fidisu ilia hame ba:beba:le, amola hame dawa:beba:le, ilia amo Fidisu lamu hamedei. Be E da dili

esalebeba:le amola E da dilia dogo ganodini esalumuba:le, dilia da E dawa:.

¹⁸ Na da ahoasea, Na da dili guluba: mano agoane hame yolesimu. Na da dilima bu misunu.

¹⁹ Na da fonobahadi esalumu, amalu osobo bagade dunu da Na bu hame ba:mu. Be dilia da Na bu ba:mu. Na da esalebeba:le, dilia da esalalalumu. ²⁰ Amo eso doaga:sea, Na da Na Ada ganodini esala, amola Na da dili ganodini esala, amo defele dilia da Na ganodini esala, - dilia da amo huluane dawa:mu.

²¹ Nowa da Na sema dafawaneyale dawa:beba:le, nabawane hamosea, amo dunu da Nama asigi dunu. Nowa da Nama asigi galea, amo dunuma Gode da asigimu. Amola Na da amo dunuma asigimu, amola Na da Na hou ema olelemu.”

²² Yudase (Yudase Isaga:liode hame, eno) amane sia:i, “Hina! Di da habodane nini ba:ma:ne misa:bela:? Be osobo bagade fi dunu ilia hame ba:mu. Abolebela:?”

²³ Yesu E bu adole i, “Nowa dunu da Nama asigiba:le, e da Na olelesu nabimu. Amasea, Na Ada da ema asigiba:le, Na Ada, amola Na da amo dunuma doaga:le, nini gilisili esalumu. ²⁴ Nama hame asigi dunu da Na olelesu hame naba. Amo olelesu dilia nabi da Na olelesu hame, be Ada (Na Asunasisu) Ea olelesu.

²⁵ Na nini wali gilisili esalebeba:le, Na da amo sia: olelesu. ²⁶ Ada Gode da Fidisudafa, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala, amo Na Dioba:le asuna ahoasea, E da liligi huluane dilima olelemu. Na olelei huluane dilia bu dawa:ma:ne, E da olelemu.

²⁷ Na da olofosu dilima iaha! Na da Na olofosudafa dilima iaha. Amo olofosu da osobo bagade dunu fi ilia olofosu defele hame - amo da hisu. Dilia mae fofogadigima, mae da:i dioma, amola m mae beda:ma. ²⁸ Na sia:i, 'Wali Na da dili yolemu, be Na da dilima bu misunu,' amo dilia nabi dagoi. Dilia da Nama asigi ganiaba, Ada Ea hou da Na hou baligi dagoiba:le, Na da Ema masunuba:le dilia da hahawane ba:la:loba.

²⁹ Amo hou mae doaga:le, Na da hidadea dilima olelei. Bai amo hou doaga:i ba:sea, dilia da dafawaneyale dawa:mu. ³⁰ Osobo bagade fi dunu ilia ouligisu dunu da mabeba:le, Na da bu bagade sia:mu hamedei gala. E da Nama hina hamedafa esala.

³¹ Be Na da Ada Ema asigisa, amo osobo bagade dunu ilia dawa:ma:ne, Na da Ea adoi huluane nabawane hamonana. Hadiga! Amo sogebi ninia yolesimu."

15

Yesu da Waini Efedafa

¹ "Na da waini efedafa. Na Ada Gode da ifabi ouligisu dunu. ² Na amoda da fage hame legei ba:loba, E da fadegale fasisa. Amoda da ha:i manu legebe ba:loba, ha:i manu eno ida:iwane amola ledi hamedei amo baligili legema:ne, E da banuguma amo gobiheiga noga:le dadamusa:. ³ Na da Gode Ea sia: dilima olelebeba:le, dilia da wali ledi hamedei. ⁴ Dilia da Nama madelagi agoane esalea, Na da dilima madelagi agoane esalumu. Amoda da hisu ha:i manu legemu da hamedei. Amoda da efega bugila ahoabeba:le

fawane, ha:i manu legesa. Dilia, Nama hame bugila ahoasea, ha:i manu legemu da hamedei ba:mu.

⁵ Na da waini efedafa. Dilia da amoda. Nowa dunu da Na ganodini esalea, Na da ea dogo ganodini aligibiba:le, e da fage bagohame legemu. Na hame fidisa galea, dilia fage legemu hamedei ba:mu.

⁶ Nowa dunu da Na ganodini hame aligisia, Ada da e amoda agoane fadegale fasisa. E da biole, laluga galadigili, nei dagoi ba:mu. ⁷ Dilia da Na ganodini aligisia, amola Na sia: dilia dogo ganodini galea, dilia adi liligi adole ba:sea, amo Gode da dilima imunu.

⁸ Dilia ha:i manu bagadewane legesea, osobo bagade dunu da Na Ada Ea Dio amoma nodone sia:mu., amola dilia da Na ado ba:su dunudafa agoane esalumu. ⁹ Na Ada da Nama bagadewane asigisa. Amo defele, Na da dilima asigisa. Dilia Na asigi hou ganodini esaloma! ¹⁰ Na da Na Ada Ea sema nabawane hamonanebeba:le, Na da Ea asigi hou ganodini esala. Amo defele, dilia da Na sema nabawane hamosea, dilia da Na asigi hou amo ganodini esalumu.

¹¹ Na hahawane hou dili ganodini dialoma:ne, amola dilia hahawane hou da nabaiwane ba:ma:ne, Na da amo sia: dilima adosu. ¹² *Na sema da amo, 'Na dilima asigi hou defele, dilia dunu enoma enoma asigima!' ¹³ Baligili asigidafa hou da agoane. Dunu da ea na:iyado dunu ea esalusu gaga:ma:ne, e da hi esalusu fisimu.

* 15:12: Yone 13:34, 15:17; 1 Yone 3:23; 2 Yone 1:5

¹⁴ Dilia da Na sema nabawane hamosea, dilia da Na naiyado esalumu. ¹⁵ Hawa: hamosu dunu da ea hina ea hou hame dawa:beba:le, Na da dilima hawa: hamosu dunu dio bu hame asulimu. Be Na Ada Ea adoi huluane Na da dilima olelebeba:le, wali dilia da Na dogolegei naiyado Na da sia:sa. ¹⁶ Dilia da Na hame ilegei. Be Na da dili ilegei dagoi. Dilia da hame dasamu ha:i manu ida:iwane legema:ne, Na da dili ilegei dagoi. Amaiba:le, dilia da Na Ada Ema Na Dioba:le adole ba:sea, E da dilia hanai liligi dilima imunu.

¹⁷ Amaiba:le, Na da dilima amane hamoma:ne sia:sa. Dilia dunu enoma enoma asigima!

Osobo Bagade Higasú Hou

¹⁸ Osobo bagade fi dunu, ilia Nama hidadea higabeba:le, ilia dilima higasú hou hamosea, mae fofogadigima. ¹⁹ Dilia da osobo bagade dunu ilia hou ganodini defele esala ganiaba, osobo bagade dunu da dilima asigi hou olelela:loba. Be dilia da osobo bagade dunu hame. Dilia da osobo bagade yolesima:ne, Na da dilima ilegei dagoi. Amaiba:le, osobo bagade dunu da dili higasú. ²⁰ †Na musa: sia:i bu dawa:ma. ‘Hawa: hamosu dunu da ea hina ea hou hame baligisa.’ Iliá da Nama se iabeba:le, ilia da dilima se imunu. Iliá da Na olelesu nabawane hamoi galea, ilia da dilia olelesu amola nabawane hamomu. ²¹ Be dilia da Na Fi ganodini esalebeba:le, ilia da amo wadela:i hou dilima hamomu. Bai ilia Na Asunasisu Dunu hame dawa:. ²² Na da ilima sia:musa: hame misi ganiaba, ilia wadela:i hou

† 15:20: Ma:diu 10:24; Luge 6:40; Yone 13:16

ilia da hame dawa:la:loba. Be wali Na misi dagoiba:le, ilia wadela:i hou abalomu logo da hame gala. ²³ Nowa da Nama higasea, e da Na Adama higasa. ²⁴ Na da ilia ba:ma:ne, musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu amo hame hamosu ganiaba, ilia giadofasu ilia da hame dawa:la:loba. Be wali hou diala, Na hamoi ilia ba:lalu, ilia da Na amola Na Ada higasa.

²⁵ †Be amo hou ilia Sema ganodini dedei sia: dafawane ba:ma:ne misi. Amo sia: dedei amane, 'Bai hame gala, ilia da Nama udigili higasu.'

²⁶ Fidisudafa (A:silibudafa) amo da Gode Ea Houdafa Olelesu Dunu. E da Adadafa amoga misunu. Amo Na da dilima asunasimu. E da Na hou dilima olelemu. ²⁷ Amola dilia da Na hou eno dunuma olelemu. Bai Na amola dilia, ninia da mui eso amogainini wali gilisili esalu.

16

¹ Dilia dafawaneyale dawa:su hou fisisa:besa:le, Na da amo sia: dilima olelei dagoi. ² Osobo bagade dunu da dili sinagoge diasuga gadili sefasimu. Eso da misunu, amoga ilia da dili fane legesea, ilia da Gode Ea hawa: hamonanebe hahawane dawa:mu.

³ Iliya da Na Ada amola Na hame dawa:iba:le, amo hou hamomu. ⁴ Be amo eso doaga:sea, dilia da Na adoi bu dawa:mu. Bai Na da dilima olelei dagoi.

*Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala Ea Hawa:
Hamosu*

† 15:25: Gesami Hea:su 35:19, 69:4

Na da mui esoga, amo liligi dilima hame olelei. Bai Na da nini gilisili esalu. ⁵ Be wali Na da Na Asunasisu Dunu Ema buhagimuba:le, dilia da Na habi masa:bela:le hame adole ba:sa. ⁶ Be Na wali adobeba:le, dilia dogo da se bagade amoga nabai gala.

⁷ Be Na dilima dafawane sia:sa. Na da dilia fidima:ne, dili yolesimu. Bai Na da hame yolesili ahoasea, Fidisudafa da dilima hame doaga:mu. Be Na da yolesili ahoabeba:le, Na da Fidisudafa dilima asunasimu. ⁸ Amola E da doaga:sea, E da osobo bagade dunu ilia giadofai ilima olelemu. E da ilima wadela:i hou amola afadenei moloidafa hamoi hou, amola Gode Ea fofada:su hou, amo E da osobo bagade dunuma olelemu. ⁹ Osobo bagade dunu ilia giadofai hou da ilia da Na hou dafawaneyale hame dawa:. ¹⁰ Iliia giadofai hou eno da ilia moloidafa hou hame dawa:. Na da Na Ada Ema buhagimuba:le, Fidisudafa (Gode Ea A:silibu Hadigidafa) da osobo bagade dunuma ilia da moloidafa hou hame hamoiba:le, giadofai dagoi, amo E da ilima olelemu.

¹¹ Amola ilia fofada:sudafa hou giadofale dawa:, amo E da ilima olelemu. Bai osobo bagade hina dunu (Sa:ida:ne) ema se imunusa: fofada:su hou da hamoi dagoi. ¹² Na da liligi bagohame dilima olelemu galebe. Be dilia amo sia: huluane waha dawa:mu hamedei galebe. ¹³ Be Sia:dafa A:silibu da doaga:sea, dilia sia:dafa dawa:ma:ne, E da dilia asigi dawa:su ouligimu. E da Hi hanai hamoma:ne sia: hame sia:mu. Be Ea nabi liligi, amola hobeia misunu hou, E da dilima olelemu. ¹⁴ E da Na sia:i liligi lale, dilima

bu olelemu. Amola E da Na hadigi hou gaguia gadomu. ¹⁵ Na Ada Ea liligi huluane da gilisili Na liligi. Amaiba:le, A:silibudafa da Na sia: adole iasu lale, E da dilima bu adomu, amo Na da sia:i dagoi.

Da:i Dione bu Hahawane Ba:mu

¹⁶ Fonobahadi aligili, dilia da Na bu hame ba:mu. Be fonobahadi bu aligili, dilia da Na bu ba:mu. ¹⁷ Ea ado ba:su dunu mogili, amane sia: dasu, “Bai da adila:? Fonobahadi aligili, ninia da E hame ba:mu, be fonobahadi bu aligili, ninia da E bu ba:mu, amo E da sia:sa. E da eno sia:sa, ‘Bai Na da Na Adama masunu.’

¹⁸ Fonobahadi aligili amo bai da adila:? Ea sia:be bai ninia hamedafa dawa:.”

¹⁹ Yesu da ilia Ema adole ba:musa: hanai gala, amo dawa:i galu. Amaiba:le, E da ilima amane sia:i, “ ‘Fonobahadi aligili, dilia da Na hame ba:mu. Be fonobahadi bu aligili, dilia da Na bu ba:mu,’ amo Na sia:i. Amo bai hogomusa: dilia sia: dalula:?”

²⁰ Na da dilima dafawane sia:sa. Dilia da se nabawane dinanumu. Be osobo bagade dunu ilia hahawane ba:mu. Dilia da:i dioi nabimu, be amo hou sinidigili dilia bu hahawane ba:mu. ²¹ Uda da mano lalelegemu gadenene doaga:sea, e da se nababeba:le da:i dioi naba. Be mano da lalelegei dagoiba:le, mano gaheabolo da osobo bagadega lalelegei dagoiba:le, e da hahawaneba:le, se nabasu gogolesa. ²² Dilia da amo hou agoai ba:sa. Wali dilia da:i dioi naba. Be dilia da Na bu ba:sea, dilia dogo ganodini hahawane bagade nabimu. Amo hahawane hou enoga samogemu

da hamedei galebe. ²³ Amo esoha, dilia da Nama liligi lama:ne hame adole ba:mu. Na dilima dafawane sia:sa. Dilia da Na Dioba:le, Na Ada Ema adole ba:sea, E da dilia adole ba:su defele dilima imunuu. ²⁴ Musa: amogainini wali, dilia da Na Dioba:le liligi lamusa: hame adole ba:su. Be wali, dilia hahawane hou nabaiwane ba:ma:ne, dilia hanai liligi lama:ne adole ba:ma.”

Osobo Bagadega Hasalasisu Hou

²⁵ Na da amo hou olelemusa:, fedege sia: olelei. Be eso da misunu amoga Na da fedege sia: mae olelele, Ada Ea hou moloiwane dilima olelemu. ²⁶ Amo esoha, dilia da Na Dioba:le Ema adole ba:mu. Na da dili fidima:ne, Ema alofele hame adole ba:mu.

²⁷ Bai Na Ada Hisu da dilima asigisa. Dilia da Nama asigiba:le amola Na da Godema misi dilia dafawaneyale dawa:beba:le, E da dilima asigisa. ²⁸ Na da Na Ada yolesili, osobo bagadega misi dagoi. Wali na da osobo bagade yolesili, Na Adama buhagimu.”

²⁹ Amalalu, Ea ado ba:su dunu da Ema amane sia:i, “Defea! Wali Di da fedege sia: amoga hame olelesa, be moloiwane ninima sia:sa. ³⁰ Amola Di da liligi huluane dawa:, ninia wali dawa:. Dunu da ea lafidili Dima hame adole ba:lalu, ea adole ba:mu liligi huluane Di dawa:. Amaiba:le, Di da Gode amoga misi, ninia dafawaneyale dawa:be.”

³¹ Yesu E bu adole i, “Dilia da wali dafawaneyale dawa:bela:?” ³² Eso da misunu - misunu hame be doaga:i dagoi. Amoha dilia huluane da afagogole, dilia diasuga asili, Nisu

fawane da esalumu. Be Na da Nisu fawane hame. Bai Na Ada da Na Ani lela.

³³ Dilia da Nama madelagiba:le, olofosu dawa:mu. Dilia da amo dawa:ma:ne Na da amo sia: dilima olelei dagoi. Osobo bagade dunu da dilima se imunu. Be mae beda:ma. Na da osobo bagade hou osa:le heda:i dagoi.”

17

Yesu da Ea Ado ba:su Dunu Fidima:ne, Sia:ne Gadoi

¹ Amo sia: dagoloba, Yesu Ea si muagado ba:le gadole, amane sia:ne gadoi, “Ada! Ilegesu da doaga:i dagoi. Waha Diagofe da Dima hadigi ima:ne, Diagofema hadigi ima. ² Bai E da fifi asi gala dunu huluane ilima Hinadafa esaloma:ne, Di da Ema gasa i dagoi. E da dunu huluane amo Di da Ema i, ilima Fifi Ahoanusu ima:ne, amo gasa Ema i. ³ Fifi Ahoanusu ea bai da Disu da Godedafa esala amo dawa:mu, amola Di da Yesu Gelesu asunasi dagoi. ⁴ Na da osobo bagadega, Dia hadigi olelei dagoi. Na da hawa: hamosu amo Dia Nama olelei liligi, amo huluane hamoi dagoi. ⁵ Ada! Musa: osobo bagade hame hahamoi galu Ania da hadigidafa gagui galu. Amo hadigi Ania bu gaguma:ne, Dia hahamoma.

⁶ Na da osobo bagade dunu amo Di da Nama i, Dia hou ilima olelei. Iliya da Dia dunu galu, amola Di da ili Nama i dagoi. Iliya da Dia sia: nabawane hamoi. ⁷ Amola liligi Di da Nama iasu, amo huluane da Dia loboga maha ilia wali dawa:. ⁸ Na da Dia sia: Di Nama adoi, amo huluane Na ilima adobeba:le, ilia da lalegagui dagoi. Na da

Dimadili misi dagoi, amola Dia da Na asuna asi dagoi, amo ilia dafawaneyale dawa:be.

⁹ Na da ili fidima:ne sia:ne gadosa. Osobo bagade fi dunu fidima:ne hame, be Dia Nama iabe dunu, ilia da Dia fi ganodini esalebaba:le, amo fidima:ne Na sia:ne gadosa.

¹⁰ Na fa:no bobogesu dunu huluane da Dia:. Amola Dia dunu huluane da Na:. Ili hou amo ganodini, ilia da Na hadigi olelesa. ¹¹ Wali Na da Dima maha. Na da osobo bagadega bu hame esalumu, be ilia da osobo bagadega esalumu. Hadigi Ada! Dia Dio ea gasa amoga ilia mae dafama:ne, Di ili gaguma. Ili da gilisili fi afadafa fawane esaloma:ne, Ani da afadafa amo defele, Di da Dia Dio Nama asuli dagoi. ¹² *Dia dio amo Di da Nama i, amo Dio ea gasaba:le, Na da ili gilisili esalea, ili mae dafama:ne, fidisu. Na da ili gaga:i dagoi. Huluane da hame fisi - be afadafa fawane fisi. Amo da Gode Ea Sia: dedei dafawaneyale ba:musa: fisi dagoi. ¹³ Na da wahadafa Dima maha. Be Na hahawanedafa hou ilia dogo ganodini nabaiwane dialoma:ne, Na da amo sia: osobo bagadega sia:sa. ¹⁴ Na da Dia sia:ne iasu ilima olelei dagoi. Be Na hou da osobo bagade dunu ilia hou hame. Amo defele, ilia da osobo bagade dunu hame. Amaiba:le osobo bagade dunu da ili higasus. ¹⁵ Ili osobo bagade fisili masa:ne, Na da Dima hame adole ba:sa. Be Sa:ida:ne da ilia hou wadela:sa:besa:le, Dia ili fidima:ne, Na da Dima adole ba:sa. ¹⁶ Na da osobo bagade dunu hame, amo defele ilia, da osobo bagade dunu hame. ¹⁷ Di moloidafa

* 17:12: Gesami Hea:su 41:9; Yone 13:18

sia: amoga ili Dima madelagima:ne momogili gagama! Dia sia: da sia: dafawanedafa. ¹⁸ Dia da Na osobo bagadega asunasi. Amo defele Na da ili osobo bagadega asunasi. ¹⁹ Amola ili fidima:ne, Na Nisu da Dima madelagima:ne mogili gagasa! Ilia amola da Dima madelagili momogili gagama:ne Na da agoane hamosa.

²⁰ Na da ili fawane fidima:ne, hame sia:ne gadosa. Be fa:no mabe dunu, ilia sia: nabimuba:le Nama fa:no bobogesea, amo dunu fidima:ne Na da sia:ne gadosa. ²¹ Ilia fi afadafa fawane hamoma:ne, Na da sia:ne gadosa. Ada! Di da Na ganodini esala, amola Na da Di ganodini esala. Na fa:no bobogesu dunu da fi afadafa hamoma:ne, Na sia:ne gadosa. Bai ilia fi afadafa fawane hamosea, osobo bagade dunu da Dia Na asunasi dagoi, amo dafawaneyale dawa:mu. ²² Ilia da afadafa fawane Ani defele gilisima:ne, Na da hadigi Dia Nama iasu defele Na da ilima i dagoi. ²³ Ilia afadafa fawane hamoma:ne, Na da ili ganodini, Di da Na ganodini, agoane esalumu da defea. Amo hamonanu, Dia da Na asunasi, amola Dia Nama asigi hou defele Di da ilima asigisa, amo osobo bagade fi dunu da dawa:mu.

²⁴ Ada! Amo dunu Di da Nama i dagoi. Ilia da hadigi Di da Nama iasu liligi amo ba:ma:ne, ilia da Na esalebe amoga esaloma:ne, Na da hanai galebe. Bai osobo bagade hame hahamoi esoha, Na da Dia dogolegei esalu. ²⁵ Moloidafa Hamosu Ada! Osobo bagade dunu ilia da Di hame dawa:. Be Na da Di dawa:. Amola Na fi dunu da Dia Na asunasi, amo dawa:. ²⁶ Dia Nama asigidafa hou da ilia dogo ganodini dialoma:ne,

amola Na da ilia dogo ganodini esaloma:ne, Na da Dia hou ilima olelei amola mae yolesili, ilima olelelalumu.”

18

Ilia da Yesu Afugimusa: Gagui

(Ma:diu 26:47-56; Maga 14:43-50; Luge 22:47-53)

¹ Yesu da amo sia:ne gadoi dagoloba, E amola Ea ado ba:su dunu, amo sogebi yolesili, Gidalone Hano degei dagoi. Amo sogebi da ifabi dialu. Amo ganodini, Yesu amola Ea ado ba:su dunu asi. ² Yudase (hohonosu dunu) da amo sogebi dawa:i galu. Bai Yesu amola Ea ado ba:su dunu da eso bagohame amogawi gilisilalu. ³ Amaiba:le Yudase da amo ifabia doaga:i. Louma dadi gagui dunu amola Debolo sosodo aligisu dunu (gobelesalasu dunu amola Fa:lisi dunu da amo asunasi), Yudase ea baligiga aligi. Iliadadi, gigi, gobihei, gamali amola hanu amo gagaguli misi. ⁴ Ema misunu hou huluane dawa:beba:le, Yesu da gusuba:iwane aliagusuli, ilima amane adoleba:i, “Dilia da nowa hogosala:?”

⁵ Iliabu adolei, “Ninia Yesu, Na:salede dunu, hogosa!” E amane sia:i, “Na wea!” Yudase, hohonosu dunu, da iligilisilelu. ⁶ Yesu da, “Na wea!” amo sia:beba:le, ilia fofogadigili baligiduli ahoanu, osoba diasai. ⁷ Yesu da ilimabu adoleba:i, “Dilia da nowa hogosala:?” Iliabu amane sia:i, “Yesu, Na:salede dunu!”

⁸ Yesu E amane sia:i “Na da wea!, amo Na da sia:i dagoi! Na fawane dilia hogoleba:beba:le,

amo eno dunu gui esala ilima hahawane masa:ne sia:ma.”

⁹ (Ea musa: sia:i amane, “Ada! Dia Nama iasu dunu huluane, Na da afadafa hame fisi,” amo sia: dafawaneyale ba:musa:, E sia:i.)

¹⁰ Saimone Bida da gegesu gobihei bagade gaguiba:le, ea gobihei duga:le gadole, gobele salasu Ouligisu dunu ea hawa: hamosu dunu amo ea gedafa, damuni fasi. (Amo hawa: hamosu dunu ea dio amo Ma:lagase.) ¹¹ *Yesu da Bidama amane sia:i, “Dia gegesu gobihei bu salima! Na da se nabasu faigelei amo Na Ada Nama i, amo Na da hame manu di dawa:bela:? Na da manu!”

Yesu da A:nase ema Fofada:i

¹² Amalalu, Louma dadi gagui dunu amola ilia ouligisu dunu, amola Yu ouligisu dunu, ilia da Yesu afugili, efega la:gi. ¹³ Ili da E A:nasema bisili hiouginana asi. A:nase da gobele salasu Ouligisu dunu Ga:iafa:se ea esoa: esalu. ¹⁴ †Ga:iafa:se da musa: Yu ouligisu dunuma amane sia:i dagoi, “Dunu huluane gaga:ma:ne, dunu afadafa fawane bogomu da defea.”

Bida da Yesu Na Hame Dawa: Sia:i

(Ma:diu 26:69-70; Maga 14:66-68; Luge 22:55-57)

¹⁵ Saimone Bida, eno ado ba:su dunu afadafa, da Yesuma fa:no bobogelalu. Eno ado ba:su dunu, e da gobele salasu Ouligisu dunu dawa:beba:le, e da Yesu sigi ahoanu, gobele

* **18:11:** Ma:diu 26:39; Maga 14:36; Luge 22:42 † **18:14:** Yone 11:49-50

salasu Ouligisu dunu ea diasu gagoi amo ganodini golili sa:i. ¹⁶ Be Bida da gadili ouesalu. Be eno ado ba:su dunu da a:fini logo holeiga ouesalu, ema sia:beba:le, e da Bida ganodini oule misi. ¹⁷ Logo holei ouligisu a:fini da Bidama amane sia:i, “Di da amo dunu Ea ado ba:su dunula?” Be Bida bu adole i, “Nnn! Na da hame!”

¹⁸ Anegagiba:le, hawa: hamosu dunu amola sosodo aligisu dunu, ilia da nasuba gilisili, lulu didi. Amalalu, ilia lulu amoga sisiga:le housa lelu. Amaiba:le, Bida da amoga asili, ilia gilisili housa lelu.

Gobele salasu Ouligisu dunu da Yesuma Fofada:i

(Ma:diu 26:59-66; Maga 14:55-64; Luge 22:66-71)

¹⁹ Gobele salasu Ouligisu dunu da Yesu Ea ado ba:su dunu ilia hou, amola Yesu Ea olelesu, amo dawa:ma:ne, Yesuma adole ba:su. ²⁰ Yesu da bu adole, i, “Na da wamowane hame, be dunu huluane ilima moloiwane sia:su. Na da Debolu, sinagoge, amola dunu ilia gilisisu sogebi, amoga fawane sia: olelesu. Na da sadoga sia: hamedafa sia:su. ²¹ Amaiba:le, di da abuliba:le Nama adole ba:sa? Na sia: nabi dunu ilima adole ba:ma! Na ilima adoi, amo ilima adole ba:ma. Ili Na adoi dawa:!”

²² Yesu da amo sia:beba:le, Debolu Diasu sosodo aligisu dunu afadafa da Yesu Ea odagia fai. E amane sia:i, “Di da abuliba:le gobele salasu Ouligisu dunu ema agoane sia:bela:?”

²³ Yesu E bu adole i, “Na da wadela:i hou hamoi galea, defea, amo hou dunu huluane ilima

adoma. Be Na da dafawane sia:i galea, dia da abuliba:le Na fabela:?"

²⁴ Amalalu, A:nase da Yesu E Ga:iafa:se (gobebe salasu Ouligisu dunudafa) ema afugili la:gili hiouginana asi.

Bida da Yesu Na Hame Dawa: Bu Sia:i

(Ma:diu 26:71-75; Maga 14:69-72; Luge 22:58-62)

²⁵ Bida da lalu gadenei housa lelu. Amalalu, eno dunu ilia da ema adole ba:i, "Di, da amo dunu Ea ado ba:su dunula:?"

Be Bida amane sia:i, "Nnn! Hame mabu!"

²⁶ Gobebe salasu Ouligisu dunu ea udigili hawa: hamosu dunu afadafa (amo da dunu Bida ea ge damuni fasi, amo ea fi dunu) e Bidama adole ba:i, "Na da Di amola Yesu, alia gilisili ifabi ganodini esalebe ba:bela:?"

²⁷ Be Bida e bu sia:i, "Hame mabu!" Sia:noba, gagala gawali ga:be nabi.

Yesu da Bailadema Fofada:i

(Ma:diu 27:1-2,11-14; Maga 15:1-5; Luge 23:1-5)

²⁸ Hahabedafa, ilia da Ga:iafa:se diasu yolesili, Yesu Gamane hina dunu ea diasuga hiouginana asi. Yu dunu ilia sema da eno dunuma gilisisia, ledo hamobeba:le, Baligisu Lolo manu da hamedei. Yu ouligisu dunu da amo sema dawa:beba:le, Gamane hina diasu ganodini hame golili sa:i. ²⁹ Amaiba:le, Bailade da gadili misini, ilima amane adole ba:i, "E da adi wadela:i hou hamoiba:le, dilia amo dunuma diwaneya udidisala:?"

³⁰ Ilia bu adole i, “E da wadela:i hame hamoi ganiaba, ninia dima hame oule ma:noba.”

³¹ Bailade da ilima amane sia:i, “Defea! Amaiba:le, dilia sema defele, dilisu amo dunuma fofada:ma!” Be ilia bu adole i, “Ninia da dunu fuga:ma:ne fofada:mu, amo Gamane sema bagade gala.”

³² ‡(Amo hou da Yesu Ea bogomu hou sia:i, amo sia: dafawaneyale ba:ma:ne misi. Bai Louma dunu ilia bogoma:ne se iasu da bulufalegeiga medosu hou.)

³³ Bailade da bu ea diasu ganodini sa:ili, Yesu ema misa:ne sia:ne, Ema amane adole ba:i, “Di da Yu fi dunu ilia Hina Bagadela:?”

³⁴ Yesu da bu adole i, “Amo adole ba:su da di adobela:? Ma eno dunu ilia adoiba:le di adole ba:sala:?”

³⁵ Bailade bu adole i, “Na da Yu dunu di dawa:bela:? Dia fidafa dunu amola gobelesalasu ouligisu dunu, ilia da Di nama oule misi. Dia adi hamobela:?”

³⁶ Yesu E amane sia:, “Na Hinadafa Hou da osobo bagade liligi hame. Na Hinadafa Hou da osobo bagade liligi ganiaba, Yu ouligisu dunu ilia da Na mae lama:ne, Na fa:no bobogesununu da gegena:noba. Be hame! Na Hinadafa Hou da guiguda: liligi hame!”

³⁷ Amalalu, Bailade da Ema amane adole ba:i, “Amaiba:le, Di da Hina Bagade esalabela:?” Yesu da bu adole i, “Na da Hina Bagade di da sia:sa! Di dafawane sia:sa! Bai Na da dafawanedafa hou olelema:ne, amo fawane Na da lalelegei, amola

‡ 18:32: Yone 3:14, 12:32

osobo bagadega misi. Nowa da dafawanedafa hou dafawaneyale dawa:sea, e da Na sia: naba.”

³⁸ Bailade da adole ba:i, “Dafawanedafa hou da adi houla:?”

*Fofada:iba:le, Ilia da Yesu Fuga:ma:ne Ilegei
(Ma:diu 27:15-31; Maga 15:6-20; Luge 23:13-25)*

Amalalu, Bailade da bu gadili asili, dunu huluane ilima amane sia:i, “Na da Ema se imunusa: fofada:su hamedafa ba:sa. ³⁹ Be dilia hou defele, Baligisu Lolo Nasu amoha ode huluane se iasu diasu hamosu dunu afadafa ea se iasu diasu logo na doasisa. Na da Yu dunu ilia Hina Bagade Ea se iasu diasu logo doasimu da defeala:?”

⁴⁰ Be ilia ha:giwane halasu, “Hame mabu! E hame! Ninia da Bala:ba:se hanai!” (Bala:base da fasu amola wamolasu dunu.)

19

¹ Amalalu, Bailade da Yesu lale, amola ea sia:beba:le dadi gagui dunu da Yesu fegasuga fananu. ² Dadi gagui dunu ilia da aya:gaga:nomei nodomene, habuga hamone, Yesu Ea dialuma da:iya figisi. Ilia da yoi abula ida:iwane gala Ema idiniginisi. ³ Yesu leloba amogawi misini, ilia amane sia:i, “Yu Hina Bagade! Mae bogole, esaloma!” Amalalu, ilia da Ea odagi loboga fai.

⁴ Bailade da bu gadili asili, dunu huluane ilima amane sia:i, “Dilia! Amo dunu dili huluane ba:ma:ne, na da guiguda: oule misunu. E bogoma:ne wadela:i hou hamoi amo na da hamedafa ba:i, amo dilia ba:mu.” ⁵ Amasea, Yesu

da aya: gaga:nomei habuga Ea dialuma da:iya ligisi, yoi abula idiniginisi, gadili misi. Bailade da ilima amane sia:i, “Ba:ma:! Dunu da amo!”

⁶ Be gobeles salasu ouligisu dunu amola De-bolo Diasu sosodo aligisu dunu, ilia da Yesu ba:beba:le, amane halale sia:i, “Bulufalegeiga fuga:ma! Bulufalegeiga fuga:ma!” Bailade da ilima amane sia:i, “Defea! Dilisu lale, bulufalegeiga fuga:ma! E medomu bai na da hamedafa ba:sa.”

⁷ Dunu huluane bu adole i, “E da Gode Egefe amo Ea sia:beba:le, ninia sema dedei defele E da bogomu da defea.”

⁸ Amo sia: nababeba:le, Bailade da bu baligiliwane beda:i. ⁹ E da bu ea diasu ganodini golili sa:ili, Yesuma adole ba:i, “Di da habidili misila:?” Be Yesu da bu hame adole i. ¹⁰ Bailade da Ema amane sia:i, “Abuli nama hame sia:sa? Dia se iasu diasu logo doasima:ne o di bulufalegeiga fuga:ma:ne amo hamoma:ne na da gasa gala. Amo Di da hame dawa:bela:?”

¹¹ Yesu E bu adole i, “Gode da amo ouligisu hou dima iabeba:le fawane, di da amo gasa gagusa. Amaiba:le, eno dunu amo da Na medomusa: dawa i, amo ea wadela:i hou da dia wadela:i hou baligi dagoi.”

¹² Amo sia: nababeba:le, Bailade da Yesu Ea se iasu diasu logo doasima:ne, logo hogoi helei. Be dunu huluane bu bagadewane halale sia:i, “E masa:ne di da sia:sea, di da Sisa ea na:iyado hame ganumu. Nowa da e da Hina Bagade sia:sa, e da Sisa ema ha lai.”

¹³ Amo sia: nababeba:le, Bailade da Yesu gadili oule asili, ea fofada:su fisuga fi. Amo sogebi

dio amo "Igi Fai:i." (Hibulu sia: da Ga:bada.)
 14 Amoha da esomogoa, Baligisu Lolo Nasu esoga. Bailade da dunu huluane ilima amane sia:i, "Dilia Hina Bagade da goea."

15 Ilia bu halale sia:i, "E medoma! E medoma! Bulufalegeiga fuga:ma!" Bailade da ilima adole ba:i,

"Na da dilia Hina Bagade bulufalegeiga fuga:mu da defeala:?"

Gobe le salasu ouligisu dunu ilia da bu adole i, "Ninia hina bagade da afae fawane - Sisa!"

16 Amalalu, Bailade da Yesu bulufalegeiga fuga:musa:, ilima i dagoi.

Ilia da Yesu Bulufalegeiga Fuga:i

(Ma:diu 27:32-44; Maga 15:21-32; Luge 23:26-43)

17 Amaiba:le, ilia da Yesu lale oule asi. E da bulufalegei gisawane asili sogebi ea dio amo "Dialuma Gasa Sogebi," amoga doaga:i. (Hibulu sia: amo sogebi ea dio da Gologoudia). 18 Amoga ilia da Yesu bulufalegeiga fuga:i. Dunu aduna eno, afae da ea lobodafadili, eno da ea lobo fofadidili, ili bulufalegeiga fuga:i.

19 Bailade da meloa dedene, ea dadi gagui dunu ilia da bulufalegeiga gosagisi. E amane dedei "Yesu Na:saledé dunu. Yu dunu ilia Hina Bagade!" 20 Yesu Ea bulufalegei sogebi da Yelusaleme gadeneiba:le, dunu bagohame da amo dedei idi. Dedei da Hibulu sia:, Louma sia: amola Galigi sia:, amoga dedene legei.

21 Gobe le salasu ouligisu dunu ilia Bailadema amane sia:i, "Yu dunu ilia Hina Bagade mae

dedema! Be 'Amo dunu da 'Na da Yu dunu ilia Hina Bagade E sia:i,' amo fawane dedema!"

²² Be Bailade da bu adole i, "Amo na dedei, na da dedei dagoi!"

²³ Iliā da Yesu bulufalegeiga dabagala:i dagoiba:le, dadi gagui dunu da Ea abula liligi huluane lale, biyaduyale agoane momogili, lai dagoi. Ea abuladafa, amo da disimusa: hame nodomei, afae fawane amuli. ²⁴ *Dadi gagui dunu ilia gilisili sia: dasu, "Amo gadelale sagomu da defea hame. Dunu afae da amo lama:ne, ninia amoga ululuale hedemu."

Gode Sia: da amane dedei dialu,

"Na idiniginisi liligi huluane ilia afafale sagoi. Na abula lama:ne ilia da amoga ululuale hedei," amo sia: da dafawane doaga:i dagoi ba:i.

²⁵ Yesu Ea ame, Ea ame eya Meli (Galiouba:se idua) amola Meli Ma:gadala, ilia da Yesu Ea bulufalegei bai amo gadenene lelu.

²⁶ Yesu da Ea ame amola Ea dogolegei na:iyado ado ba:su dunu, ela lelebe ba:loba, Ea amema amane sia:i, "Ame! Diagofe goea!"

²⁷ Amalalu, Ea ado ba:su dunuma E amane sia:i, "Dia ame goea!" Amalalu, amoganini amo ado ba:su dunu da Yesu Ea ame, amo ea diasuga ouligisu.

Yesu Ea Bogosu

(*Ma:diu 27:45-56; Maga 15:33-41; Luge 23:44-49*)

* **19:24:** Gesami Hea:su 22:18

28 †Ea hawa hamosu huluane da dagoi, amo Yesu E dawa:i galu. Gode Sia: Dedei dafawaneyale hamoma:ne, E amane sia:i, “Na hano hanai galebe!”

29 Ofodo amogawi dialu. Amo da waini hano amoga nabai galu. Amalalu, ilia da waini nasu amo ganodini abula gele, “hisobe” daguluga gosagili, Yesu moma:ne, Ea lafiga olelei. 30 Waini hano nanu, Yesu amane sia:i, “Defea! Amo da dagoi!”

Amalalu, E da Ea dialuma fili sa:ili, bogoi dagoi.

Ilia da Yesu Ea Afo Soi

31 Amo eso da Falaida:i eso, aya da Sa:bade eso (Baligisu Lolo Nasu Sa:bade eso) galu. Amaiba:le bogoi da:i hodo da bulufalegeiga udigili dialumu, Yu ouligisu dunu ilia da higa:i galu. Sema ilia da sia:su. Amaiba:le, bulufalegeiga fuga:i dunu ilia emo gasa fili, bulufalegei amoga fadegale fasima:ne, amo ilia da Bailadema amane sia:i.

32 Amalalu, dadi gagui dunu da asili, musa: dunu ea emo gasa fili, asili eno dunu, ea emo gasa fi. Amo dunu ela da Yesu, gilisili bulufalegeiga fuga:i dagoi ba:i. 33 Be Yesuma doaga:le, E da bogoi dagoi ba:loba, ilia da Ea emo gasa hame fi. 34 Be dadi gagui dunu afae da Yesu ea afo goge agei amoga sone, maga:me amola hano ahoanebe ba:i. 35 (Na, amo hou ba:su dunu, dilia huluane dafawaneyale dawa:ma:ne, amo hou olelesa. Na olelei da dafawane na dawa:.) 36 ‡Amo hou da Gode Sia: Dedei dafawaneyale

† 19:28: Gesami Hea:su 69:21, 22:15 ‡ 19:36: Gadili Asi 12:46; Idisu 9:12; Gesami Hea:su 34:20

dawa:ma:ne misi. Sia: dedei diala, amane, “Ilia da Ea gasa hamedafa fimu!” ³⁷ §Gode Ea Sia: eno dedei diala, “Dunu amo da E soi dagoi, ilia E ba:lalumu.”

Ilia da Yesu Dogoiga Sali

(*Ma:diu 27:57-61; Maga 15:42-47; Luge 23:50-56*)

³⁸ Amalalu, Yousefe, A:limadia dunu, e da Yesu Ea da:i hodo lamusa:, Bailadema adole bai. (Yousefe da Yesu ea fa:no bobogesunu dunu esalu. Be e da Yu ouligisu dunu ilima beda:iba:le, wamowane fa:no bobogelalu.) Bailade da Yousefe e da Yesu Ea da:i hodo lamu da defea sia:i. Amaiba:le, Yousefe da Yesu Ea da:i hodo lale, gaguli asi.

³⁹ **Nigoudimase (e da musa: gasia Yesuma masu dunu), e da³⁰ gilougala:me agoane gabusiga: manoma legesu liligi aguni, Yousefe sigi asi. ⁴⁰ Amo dunu aduna, Yesu Ea da:i hodo lale, abulaga sosone, Yu dunu ilia bogoi ouligisu hou defele, gabusiga: manoma legei. ⁴¹ Yesu Ea bogoi sogebi amogai da ifabi galu. Amo ganodini gaheabolo bogoi gele gelabo dogoi dialu (amo ganodini bogoi hodo da hamedafa sali).

⁴² Amo gele gelabo da gadeneiba:le, amola aya da Sa:bade eso amo ilia dawa:beba:le, ela da amo ganodini Yesu Ea da:i hodo sali.

§ 19:37: Segalaia 12:10; Wamolegei Sia: Olelesu 1:7 ** 19:39: Yone 3:1-2

20

Bogoi Gele Gelabo da Gelabai Ba:i

(Ma:diu 28:1-8; Maga 16:1-8; Luge 24:1-12)

¹ Sada:i hahabedafa, hadigibi galu, Meli Ma:gadala da gele gelaboga doaga:le, igi logo ga:su da bebesole fasili, doasi ba:i. ² E da hehenane, Saimone Bida amola Yesu Ea do-golegei ado ba:su dunu, elama doaga:le, amane sia:i. “Yesu Ea da:i hodo ilia gele gelaboga fadegale gaguli asili, ilia habidili ligisi ninia hame dawa:!”

³ Amalalu Bida amola amo eno ado ba:su dunu, ela da gele gelaboga asi. ⁴ Ela da hehenane asili, be eno ado ba:su dunu da Bida baligili, e da hidadea gele gelaboga doaga:i. ⁵ E da beguduli, sosoi abula ba:i dagoi. Be e da ganodini hame golili sa:i.

⁶ Fa:no, Saimone Bida doaga:le, mae aligili e da gele gelabo ganodini golili sa:i. E da bogoi sosoi abula ba:i. ⁷ Eno abula, musa: Yesu Ea dialuma amoga sosoi, amo amola e da ba:i. Be amo abula da eno abula amoga mae gilisili, eno sogebi lala:giwane dialebe ba:i. ⁸ Amalalu, eno ado ba:su dunu (e da hidadea doaga:i amo), e amola golili sa:i. Ba:beba:le, e da dafawaneyale dawa:i dagoi. ⁹ (Be Gode Sia: amane dedei diala, - Yesu da bogole bu uhini wa:legadomu, amo ilia noga:le hame dawa:i.) ¹⁰ Amalalu, ado ba:su dunu ela da diasuga buhagi.

Meli Ma:gadala da Yesu Ea Esalebe Da:i Hodo Ba:i

(Ma:diu 28:9-10; Maga 16:9-11)

¹¹ Meli da gele gelaboga gadili disa lelu. E da dinanawane beguduli, gelabo ganodini ba:i.
¹² Ba:loba, e da a:igele dunu aduna, ahea:ya:i abula amoga idiniginisi lelebe ba:i. Ela da Yesu Ea da:i hodo musa: ligisisu amogawi esalu. Afadafa da dialuma eno da emo amo Ea musa: ligisisu amogawi esalu. ¹³ Ela da Melima amane adole ba:i “Uda! Di abuliba:le disala:?”

E bu adole i, “Ilia da na Hina gaguli asili, ilia habidili ligisi na hame dawa:.”

¹⁴ Amalalu, e da sinidigili, Yesu lelebe ba:i. Be e da amo lelu dunu da Yesuyale hame dawa:i.
¹⁵ Yesu da ema amane adole ba:i, “Uda! Di abuliba:le disa? Di da nowa hogosala:?”

Meli da Yesu da ifabi ouligisu dunu e dawa:beba:le, Ema amane sia:i. “Di da Ea da:i hodo gaguli asi galea, defea, na bu lala masa:ne, Ea ligisi sogebi nama adoma!”

¹⁶ Yesu da ema sia: afae sia:i, “Meli!”

Meli da Ema delegili, Hibulu sia:ga amane sia:i, “La:bounai!” (La:bounai ea dawaloma:ne da Olelesu).

¹⁷ Yesu da Ema amane sia:i, “Dia Na mae gaguma! Bai Na da wali Na Adama bu hame heda:i! Be naeya ilima asili, Na da Na Ada amola ilia Ada, - Na Gode amola ilia Gode, Ema Na da buhagimusa: ilima olelema!”

¹⁸ Amaiba:le Meli Ma:gadala da ado ba:su dunu, ilima asili, Yesu e da ba:i dagoi amola Ea ema adosu amo huluane ilima olelei.

Ea Ado ba:su Dunu da Yesu Ea Wa:legadoi Da:i Hodo Ba:i

(*Ma:diu 28:16-20; Maga 16:14-18; Luge 24:36-49*)

¹⁹ Amo Sada:i daeyadafa, Yesu Ea ado ba:su dunu da Yu ouligisu dunu ilima beda:iba:le, ilia logo ga:sili, gagili salawene diasu ganodini esalu. Amalalu, logo mae doasili, Yesu misini, ilia gilisisu dogoa amoga lelu, amane sia:i, “Olofosu dilima dialoma!” ²⁰ Sia:nanu, Ea lobo amola Ea afo ilima olelei. Ili Hina ba:beba:le, hahawane bagade ba:i. ²¹ Yesu da ilima sia:i, “Olofosu dilima dialoma! Na Ada da Na asunasi amo defele, Na da dili asula ahoa!”

²² E da ilima mi fo fulabole, amane sia:i, “Dilia Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala lama! ²³ *Dilia da dunu ilia wadela:i hou gogolema:ne olofosea, ilia hou da gogolema:ne olofoi dagoi ba:mu. Be dilia ilia wadela:i hou hame gogolema:ne olofosea, ilia wadela:i hou da hame gogolema:ne olofoi dialebe ba:mu.”

Yesu amola Domase

²⁴ Domase, ado ba:su dunu fagoyale gala amo afae, (ea dio dawa:loma:ne da uda afaega mano aduna eso afaega lalelegei) Yesu Ea mabe amoha, e da ilia gilisi amoga hame esalu. ²⁵ Fa:no, eno ado ba:su dunu ilia ema amane sia:i, “Ninia da ninia Hina ba:i dagoi!” Domase da ilima bu adole i, “Na da gafesiga fa:gini bahoi Ea loboga hamoi hame ba:sea, amola amo bahoi na lobo sogoga hame digili ba:sea, amola na lobo ea afo soi

* **20:23:** *Ma:diu 16:19, 18:18*

amo ganodini hame salasea, na da dafawaneyale hame dawa:mu.”

²⁶ Hi afae aligili, ado ba:su dunu huluane da bu gilisili diasu ganodini esalu. Domase amola ili gilisili esalebe ba:i. Logo da ga:si dagoi, be Yesu da bu misini, ilia gilisisu amo ganodini lelu, amane sia:i, “Olofosu dilima dialoma!” ²⁷ Amalalu, E da Domasema amane sia:i, “Dia lobo sogo amoga, Na lobo baho digili ba:ma. Dia lobo molole, Na afo soi amo ganodini salima. Dia dafama:ne beda:su hou yolele, Na hou dafawaneyale dawa:ma!”

²⁸ Domase da Ema amane sia:i, “Na Hina amola Na Gode!”

²⁹ Yesu da ema amane sia:i, “Di da Na ba:beba:le, dafawaneyale dawa:bela:? Be Na da:i hodo hame ba:su dunu, ilia dafawaneyale dawa:beba:le hahawane bagade ba:mu!”

Yone Buga Dedei da Bai Olelema:ne Dedei

³⁰ Yesu da Ea ado ba:su dunu ilia midadi, musa: hame ba:su dawa:digima:ne olelesu bagohame hamoi. Amola mogili bagohame da amo buga ganodini hame dedei diala. ³¹ Be dilia da Yesu da Mesaia, Gode Egefe, amola dilia Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le Fifi Ahoanusu lamu, amo sia: da dedei diala.

21

Yesu da Ea Ado Ba:su Dunu Fesuale Gala Ilima Misi

¹ Amoha fa:no, Daibiliase Hano Wayabo amoga, Yesu da Ea ado ba:su dunu ilima Ea da:i

olelei. Hou da agoane ba:i. ² Saimone Bida, Domase (eno dio da Didimase), Nada:na:iele (Ga:ina moilai, Ga:lili soge dunu), Sebedi ea mano aduna amola eno ado ba:su dunu aduna, ilia gilisili esalu. ³ *Saimone Bida da eno dunuma amane sia:i, “Na da menabo hiougimusa: masunu!”

Ilia bu adole i, “Ninia amola da misunu.” Amalalu ilia da dusagai amoga fila heda:le, asili, gasia menabo gasa:lalu, menabo hamedafa lai. ⁴ Eso heda:lebe ba:loba, ilia da Yesu hano bega:lelebe ba:i. Be E da eno dunuyale ilia dawa:i galu. ⁵ E da ilima amane adole ba:i, “Na gofelaili! Dilia menabo hiougibala:?”

Ilia bu adole i, “Hame lai!”

⁶ †E da ilima bu adole i, “Dilia menabo gasa:su esa fadegale, dusagai lobodafa la:idili amoga bu digili, menabo ba:mu.” Ea sia: nabawane, ilia menabo gasa:su bu digibiba:le, menabo bago-hame ganodini sa:ili ba:loba, bu hiougimu da hamedeiwane ba:i.

⁷ Ado ba:su dunu afadafa, amo Yesu Ea dogolegei dunu, e da Bidama amane sia:i, “Goe da Hina!” Bida da amo dunu da Hina Gode Yesu nababeba:le, ea abula bu idiniginisili, (e da da:i nabadowane hawa: hamosu) Yesuma doaga:musa: hanoga soagala:i. ⁸ Eno ado ba:su dunu ilia dusagai fonobahadi amo ganodini, menabo gasa:su amo menaboga nabai amo hiougilala, hano bega: doaga:musa: misi. Hano be da sedaga hame, 100 mida defei agoane ba:i. ⁹ Hano bega: doaga:le, osoboga aligila sa:ili, ilia lalu su da:iya menabo gobelalebe amola

* 21:3: Luge 5:5 † 21:6: Luge 5:6

agi gobei dialebe ba:i. ¹⁰ Amalalu, Yesu da ilima amane sia:i, “Dilia waha lai menabo mogili gaguli misa.”

¹¹ Saimone Bida da bu dusagaiga fila heda:le, menabo gasa:su menabo amoga nabai gala e da bega: hiougi. Menabo¹⁵³ agoane ganodini salabe ba:i. Menabo bagohame sali, be gasa:su da hame gadelai. ¹² Yesu da ilima amane sia:i, “Ha:i manusa: misa!” Be ado ba:su dunu ilia Ema “Di da nowala:?” adole ba:mu amo da defea hame ba:i. Bai E da Hina Gode ilia dawa:i dagoi. ¹³ Amalalu, Yesu misini, agi lale, ilima i. Amo defele, E da menabo ilima i. ¹⁴ Amo da osodayale galu, Yesu da Ea bogole wa:legadosu, amo fa:no Ea ado ba:su dunuma Ea da:i olelei.

Yesu amola Bida

¹⁵ Ha:i nanu, Yesu da Saimone Bidama amane sia:i, “Saimone, Yone egefe! Dia Nama dogolegei hou amo da eno goe dunu ilia Nama asigi hou baligisala:?”

Bida da bu adole i, “Ma! Hina, na da Dima asigisa. Di dawa:!”

Yesu ema amane sia:i, “Dia Na sibi mano ouligima!” ¹⁶ Yesu da bu adole ba:i, “Saimone, Yone egefe! Dia da Nama dogolegesala:?”

Bida e bu adole i, “Ma! Di dawa:! Na da dima asigisa.”

Yesu ema amane sia:i, “Dia Na sibi ouligima!” ¹⁷ Osodayale gala, Yesu da bu adole ba:i, “Saimone, Yone egefe! Dia Nama asigila:?”

Yesu da udianawane “Di da Nama asigila:?” amo adole ba:beba:le, Bida da se nabi. E bu adole

i, "Hina! Di da liligi huluane dawa:. Na da Dima asigisa. Di dawa:!"

Yesu ema amane sia:i, "Na sibi ilima ha:i manu ima! ¹⁸ Na da dima dafawane sia:sa. Di da ayeligi esaloba, di fawane dia abula idiniginisili, dia hanai sogega amoga ahoasu. Be di da da:i hamosea, dia lobo molole, eno dunu ilia da di la:gili, di amoga masunu higabe soge amoga hiouginana masunu." ¹⁹ (Amo sia: sia:beba:le, Yesu da Bida e Godema hadigi ima:ne bogomu hou olelei.) Amalalu, Yesu da ema amane sia:i, "Nama fa:no bobogema!"

Yesu amola Ea Eno Ado Ba:su Dunu

²⁰ ‡Bida da sinidigili, eno ado ba:su dunu, Yesu ea dogolegei ado ba:su dunu, ea baligiga fa:no bobogelalebe ba:i. (Amo dunu da musa: Baligisu Lolo Nasu amoga Yesuma gadenene misini, Ema adole ba:i, "Hina! Nowa dunu da Di hohonoma:bela:?"") ²¹ Amo dunu ba:beba:le, Bida da Yesuma amane adole ba:i, "Hina! Goe dunu! E da adi hamoma:bela:?"

²² Yesu da bu adole i, "Defea! E da mae bogole, asili, Na bu misunu eso amoga guiguda: esalebe ba:sea, - amo hou Na da hanai galea, amo da dia liligi hame. Dia Nama fa:no bobogema!"

²³ Amaiba:le, fa:no, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu ilia giadofale fada:i sia: dasu. Amo ado ba:su dunu da mae bogole, eso huluane osobo bagadega esalalalumu ilia dawa:i. Be e da hame bogomu, amo Yesu da hame sia:i. Ea sia:i liligi da "E mae bogole, Na bu misunu eso amoga e

‡ 21:20: Yone 13:25

guiguda: esalebe ba:sea, Na hanai galea, defea, amo da dia liligi hame!” amo fawane sia:i.

²⁴ Amo ado ba:su dunu, e da amo liligi huluane olelei, amola e da dedei dagoi. Ea adoi da dafawane ninia dawa:.

Dagosu Sia:

²⁵ Yesu da eno hou bagohame hamosu. Hulwane ilia afae afae dedei ganiaba, na agoane dawa:, osono bagade huluane amo ganodini buga dedei salimu da hamedei ba:la:loba.

Sia: Ama Dagoi

GODE EA SIA: IDA:IWANE GALA
The Holy Bible in the Bedamuni language of Papua
New Guinea
Buk Baibel long tok ples Bedamuni

Copyright © 2000 Tom Hoey

Language: Bedamuni (Beami)

Translation by: Tom Hoey

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2019-12-12

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Mar 2023 from source files dated 30 Nov 2021

28e512c8-4603-5063-83de-bc2fd6fa3b51